
Tekijä Pekka Kuivamäki

Työn nimi Täysosuma!

Laitos Muotoilun laitos

Koulutusohjelma Taideteollinen muotoilu

Vuosi 2014

Sivumäärä 102

Kieli Suomi

Tiivistelmä

Tutkimuskysymys: Kuinka tuoda omat yhteiskunnalliset ajatukset esille taiteen keinoin?

Opinnäytteeni koostuu produktiivisesta ja kirjallisesta osasta. Produktiivinen osa käsittää Täysosuma! -teoksen jonka toteutin suunnittelutoimisto &Brosin Everyday -näyttelyä varten. Kirjallisessa osiossa avaan lähtökohtiani taiteelliseen työskentelyyn, ajatuksia toteuttamani teoksen taustalla ja kuvaan teoksen valmistusprosessia. Kerron myös suunnittelutoimisto &Brosin toiminnasta ja periaatteista toiminnan taustalla sekä syistä näyttelyn järjestämiselle. Haluan opinnäytteeni kautta tuoda ilmi opiskeluaikana syntyneitä ajatuksia ja luoda kuvan opiskelijasta valmistumisen ja ammatinharjoittamisen arkeen siirtymisen kynnyksellä.

Täysosuma! -teos koostuu yhdestä suuresta, 1,2 metriä leveästä tikkataulusta ja useammasta pienestä, normaalikokoisesta, tikkataulusta. Isossa tikkataulussa on numeroituja kehiä 30 normaalin kymmenen sijaan. Normaalista poiketen teoksen tikkatauluissa ei ole pisteitä, vaan ”ongelmia”. Jokainen tikkataulun numeroiduista kehistä (numero 1 – 30) vastaavat yhtä ihmisten lausumaa tai ajattelemaa ongelmaa, jotka ovat listattu numerojärjestyksessä seinällä tikkataulun vieressä. Teos pyrkii tuomaan esiin elämän sattumanvaraisuuden ja kommentoimaan hyvinvointi- ja kulutusyhteiskuntaa jossa elämme.

Opinnäytteeni kirjallinen osio jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa avaan syitä Everyday-näyttelyn järjestämiselle ja näyttelykonseptia. Toinen osa keskittyy Täysosuma! -teokseen. Lähden käsittelemään teosta omakohtaisten kokemusteni kautta, jotka johdattivat minut pohtimaan sattumaa ja sen kautta rooliani sekä asukkaana, että uuden luojana nyky-yhteiskunnassa. Kolmannessa osassa keskityn viimeksi mainittuun aiheeseen, eli rooliini uuden luojana (muotoilijana, taiteilijana ja käsityöläisenä) nyky-yhteiskunnassa.

Avainsanat Taide, muotoilu, tikkataulu, yhteikunta, kulutusyhteiskunta, sattuma

Author Pekka Kuivamäki

Title of thesis Täysosuma!

Department Design

Degree programme Applied art and design

Year 2014	Number of pages 102	Language Finnish
------------------	----------------------------	-------------------------

Abstract

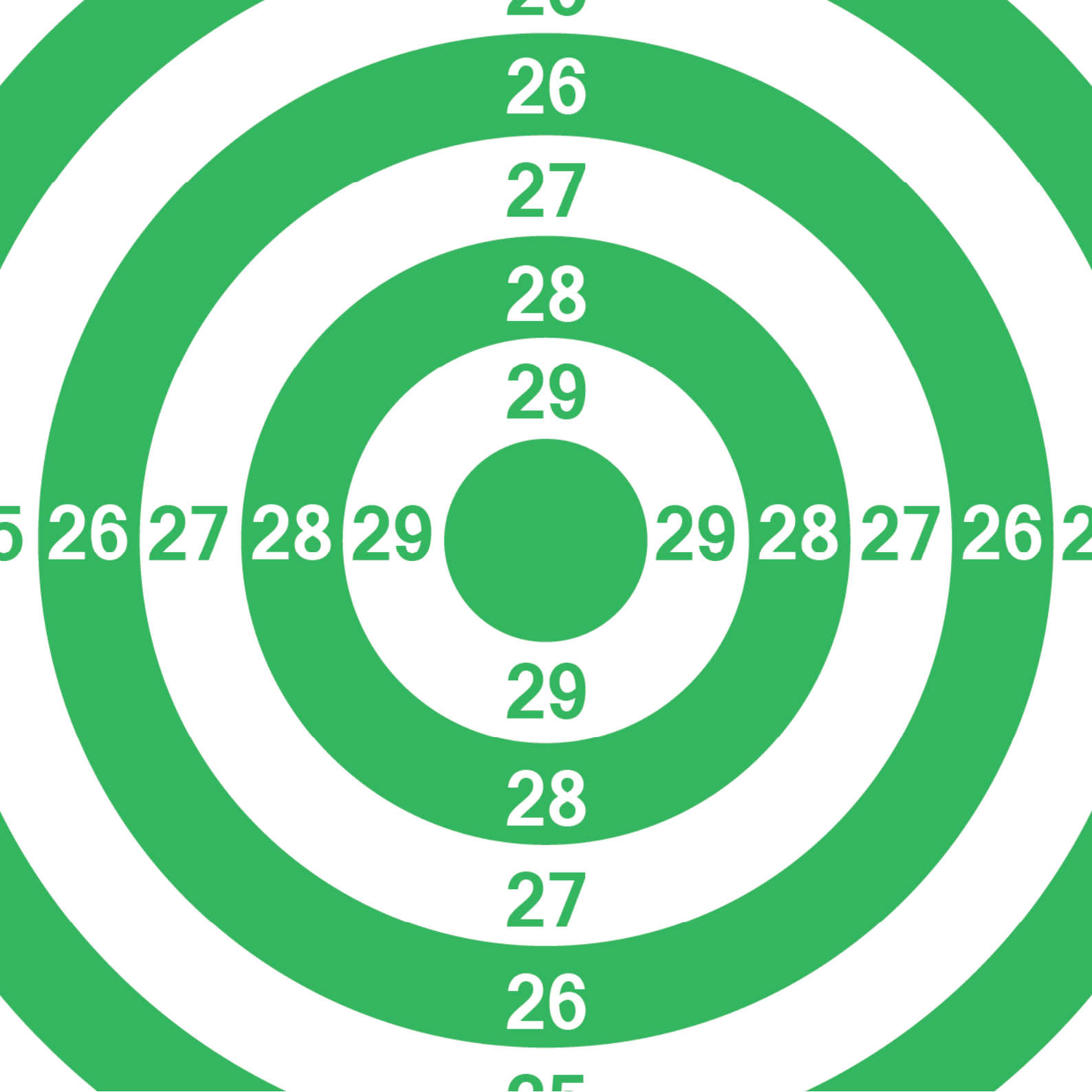
Research question: How can I represent my thoughts on society in art?

My thesis consists of a thesis report and an art work called "Täysosuma!" that I have designed and made for an exhibition held by design company &Bros. The Exhibiton is called "Everyday". In thesis report I go into the reasons behind my artistic work and ideas that led me to create the art work "Täysosuma!". Through my thesis I want to share thoughts that I have gathered up during my studies and create a picture of me as a student near graduation and beginning of professional career.

Täysosuma! consists of one big and several normal sized dartboards. The Big dartboard is 1,2 meters wide and it has 30 numbered circles instead of 10 that the normal size dartboard has. Unlike normal dartboard Täysosuma! -dartboard doesn't have points but "problems". Each of dartboard's numbered circles (1-30) represent one problem that people have in their everyday life. The Problems are listed in a separate list. The Aim of the art work is to visualize the coincidenses that human life is about and to comment todays society.

Thesis report divides into three chapters. In first chapter I go into the reasons for arraging an exhibition and I explain the concept behind it. Second chapter is about Täysosuma! -art work. Lastly in third chapter I share my thoughts on todays society and on my role as a creator of new (as a designer and an artist) in it.

Keywords Art, design, dartboard, society, consumer society, coincidence

Täysosuma!

24.3.2014

Pekka Kuivamäki

Taiteen maisterin tutkinnon opinnäyte

Taideteollisen muotoilun koulutusohjelma

Muotoilun laitos

Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu

Paljon riippuu siitä kuinka paljon elämältä pyytää
ja mitä kaikkea voi olla ilman.
Jos omistat monia esineitä
pystymättä puhaltamaan niihin henkeä,
voit yhtä hyvin antaa niiden mennä
sen sijaan että pitäisit ne itselläsi kuolleina esineinä
joita kuollut asennoituminen yhä kuolettaa.

-Harry Martinson

1

Esipuhe

Opinnäytteenäni toteutan taideteoksen &Bros -suunnittelutoimiston tulevaan Design Forum Finlandin ylläpitämässä Design Forum Showroomissa 8. - 25. 10. 2014 järjestettävään taidenäyttelyyn. Taideteos on osa suurempaa kokonaisuutta, jota en toteuta opinnäytteen puitteissa, mutta minkä konseptia tulen avaamaan opinnäytteeni kirjallisessa osiossa.

Opinnäytteeni kautta haluan käsitellä näkemystäni taideteollisesta toiminnasta ja yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta taiteen ja muotoilun keinoin. Tarkoitukseni on myös kerätä yhteen opiskeluaikana kehittyneitä ajatuksia sekä muodostaa niistä selkeä kokonaisuus. Tämän kokonaisuuden hahmottamisessa taideteos toimii tulkkina, tuoden ajatukset näkyvään muotoon ja siten helpommin omaksuttaviksi ja/tai ymmärrettäviksi.

Haluan kiittää kaikkia opinnäytteen kanssa auttaneita. Erityiskiitoksen osoitan opinnäyteohjaajilleni Pekka Paikkarille ja Antti-Jussi Silvennoiselle.

2

Sisällysluettelo

1 Esipuhe	7
2 Sisällysluettelo	8
3 Johdanto	11
3.1 lähtökohdan määrittely	13
4 Taustaa näyttelylle	17
4.1 Mikä suunnittelutoimisto?	18
4.2 Miksi näyttely?	20
5 Näyttely	25
5.1 Everyday -näyttelyn konsepti	26
5.1.1 Miksi poptaide?	30
5.1.2 Näyttelyn oheismateriaali	34
5.2 Näyttelytila	37
5.3 Muut teokset	40
5.4 Rahoitus	40

6 Täysosuma!	43
6.1 Lähtökohta teokselle	44
6.2 Ajatuksia teoksen taustalla	45
6.2.1 Merkityksen hakua	47
6.2.2 Ikävystymisen ongelma	49
- erä näkökulma aiheeseen	
6.2.3 Toinen todellisuus ja ongelmien suhteellisuus	52
6.3 Teemat käsittelyssä	56
6.4 Tikkataulu symbolina	59
6.5 Ajatusten esilletuonti teoksessa	62
6.6 Kriisit	68
6.7 Vedokset	69
6.8 Tikkataulu muiden taiteilijoiden teoksissa	73
6.9 Toteutus	77

7 Tekijän rooli	83
7.1 Uuden luojana	84
kulutusyhteiskunnassa	
8 Lopuksi	93
9 Lähdeluettelo	97
10 Liitteet	102

3

Johdanto

On kaikei tärkeää kutsua tätä tekstiä opinnäytteeni. Olen maisteriopiskelija ja valmistuakseni maisteriksi minun pitää toteuttaa opinnäyte, jonka pohjalta osaamistani ja kehittymistäni arvioidaan. Mutta pois lukien viralliset käytännöt, opinnäytteen tarkastus ja arviointi, on kaikei aivan yhdentekevää millä nimellä tätä tekstimassaa kutsuu. Kuten Kai Nieminen hienossa runokokoelmassaan “Perimmäisten kysymysten äärellä” asian ilmaisee: “Perimmäisten kysymysten äärellä on lopulta yksi ja sama millä nimellä mietteitämme nimitämme. Perimmäisten kysymysten äärellä meillä on paljon tähdellisempiäkin ongelmia.”

Ja juuri tästä opinnäytteessäni on minulle kyse: ongelmista ja niiden herättämistä ajatuksista. Siitä mitä perimmäiset ongelmat ovat ja miten niitä voi käsitellä. Kai Nieminen jatkaa oivallisesti, ja opinnäytteeni teemaa hyvin kuvaavasti: “Nälkäisenä on yhdentekevää onko leipä nimeltään ‘limppu’, ‘sämpylä’ tai ‘kakko’, jos siitä saa vatsansa täyteen.

Viluin alaston ei pidä väliä, saako hän ylleen muodikkaita merkkivaatteita. Maailmankaikkeuden painoon musertuva yksinäinen toivottaa tervetulleeksi kenet tahansa Aabelista Östeniin, Mustista Mirriin. Perimmäisten kysymysten äärellä keskitytään olennaiseen, siihen mikä sillä hetkellä on ja tapahtuu. Jos on aikaa keskittyä.” Tämä tekstinpätkä voisi olla opinnäytteeni tiivistelmä, sillä juuri näihin sanoihin kiteytyy kaikki se monimuotoisuus, monimutkaisuus ja haasteellisuus mitä ongelmien käsitteleminen tuo mukanaan. Ongelmat - taikka haasteet - ovat suhteellisia, ne riippuvat ihmisestä itsestään ja jos ihmisellä on vain aikaa niiden käsittelemiselle, eikä vain ratkaisemiselle, voi päätyä perimmäisten kysymysten äärelle.

Helpottaakseni tätä tekstiä lukevia ihmisiä kutsutakoon näiden sanojen ja ajatusten yhteensulautumaa tästä lähtien opinnäytteeksi.

3.1 Lähtökohdan määrittely

Aloitin opiskelun Taideteollisessa korkeakoulussa (nykyinen Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu) vuonna 2007 keramiikka- ja lasitaiteen koulutusohjelmassa ja vuonna 2010 valmistuin taiteen kandidaatiksi. Samana vuonna aloitin maisteriopinnot taideteollisen muotoilun koulutusohjelmassa. Koulutusohjelmien välinen kontrasti ei olisi voinut olla suurempi. Siinä missä keramiikka- ja lasitaiteen koulutusohjelma oli keskittynyt enemmän taiteellisen ilmaisun ja henkilökohtaisen taidesuhteen kehittämiseen oli taideteollinen muotoilu selvästi suurempien linjojen ja nopeamman toiminnan koulutusohjelma. Muista kouluista tulleet opiskelijat toivat omine toimintatapoineen uuden lisän jo muutenkin suureen muutokseen. Näin jälkikäteen ajateltuna tuo muutos työskentelymetodeissa ja -ilmapiirissä oli ainakin itselleni enemmän kuin tarpeen, mutta vuoden 2010 syksynä oli tuossa kaikessa sulateltavaa.

Maisteriopintojen edetessä se maailma, jossa

kandidaatinopintojen aikana elin, jäi päivä päivältä kauemmaksi. Tätä edesauttoi hyvin konkreettisesti uudet työskentelytilat Taideteollisen korkeakoulun kahdeksannessa kerroksessa, mutta myös työskentelyilmapiiri jossa nyt elin. Kaukana olivat ne hyvin henkilökohtaiset keskustelut taiteen merkityksestä ja kokemisesta, sen tilalla olivat muotoilukeskustelu omine piirteineen - puhuttiin rahoituksesta, valmistajista, alihankinnasta, sponsoreista, apurahaista - vauhti oli alusta asti kova. Se turvallinen kupla, jossa kandidaatinopintojen aikana elin, oli lopullisesti puhjennut ja olin pakosta joutunut kohtaamaan sen todellisuuden, jota ammatinharjoittaminen tulisi olemaan.

Tämän todellisuuden kohtaaminen oli tietenkin ainoa oikea tie. Sittemmin olen kohdannut ammatinharjoittamisen arjen osana suunnittelutoimisto & Brosia. Kokemattoman, ensimmäisen vuosikursin opiskelijan ruusuiset ja paikoin romantisoidut kuvitelmat työhuoneella ahertavasta keraamikosta

ovat jo aikaa sitten varisseet lattialle ja korvautuneet arjen realiteetit tiedostavalla toiminnalla. Rakasti omia töitään kuinka paljon tahansa, on vaihtoehtoisia tulonlähteitä etsittävä, jos taloudellinen tilanne sitä vaatii.

Mutta kuitenkin, jotakin noista kolmesta vuodesta, jotka keramiikka- ja lasitaiteen koulutusohjelmassa vietin, kannan edelleen mukani. Se pohdiskeleva keskustelu jota aikanaan harjoitimme paljonkin - oli se idealistista hölynpölyä tai ei - antoi ainakin itselleni paljon. Tämän pohdiskelevan suhtautumisen haluan säilyttää ja pitää sisälläni. Juuri siksi opinnäytteestäni muotoutui juuri sellainen kuin se on, se esittää kysymyksiä ja pohtii asioita. Se on samalla selkeästi produktiivinen toteuttaessani

taideteoksen, mutta samalla se on hyvin henkilökohtainen. Se on muotokuva minusta, ihmisestä, opiskelijasta, keraamikosta, muotoilijasta ja taiteilijasta, joka tasapainottelee kahden maailman välillä, taiteen ja muotoilun, yrittäen löytää niiden välille yhteyden. Kaikkiin kysymyksiin ei aina löydy vastausta, mutta ehkä vastaus löytyy joskus jonkun muun toimesta. Kysymyksiin, joita ei esitetä, ei voi vastata.

Olen opinnäytettä tehdessäni käyttänyt monia erilaisia tutkimusmetodeja, kuten dokumentaarista materiaalia kirjojen, lehtiartikkeleiden ja videotallenteiden muodossa sekä kuva-analyysia ja havainnointia.

4

Taustaa näyttelylle

Muotoilualan opiskelijoista koostuvan suunnittelutoimiston toteuttama epäkaupallinen, puhtaasti taiteellisista lähtökohdista inspiraationsa saanut, yhteiskuntaa tutkiva ja kommentoiva näyttelyprojekti saattaa ensi kuulemalta tuntua erikoiselta, mutta siihen joh-taneiden ajatusten avaaminen saa sen tuntumaan täysin luonnolliselta jatku-molta tuotesuunnittelusta sisustussuunnitteluun jatkuvaan kehityskaareen.

4.1 Mikä suunnittelutoimisto?

Suunnittelutoimisto &Bros syntyi vuonna 2011, kun kohtasimme Antti-Jussi Silvennoisen ja Tero Kuitusen kanssa silloisen Aalto-yliopiston taide-teollisen korkeakoulun taideteollisen muotoilun maisteriohjelmassa. Alkuun toteutimme omia suunnitelmiamme kukin tahoillamme, mutta pian huomasimme yhteistyömahdollisuuden syntyneen ja päätimme yhdistää voimamme yhden nimen alle. Samalla mukaan liittyi graafinen suunnittelija Elisa Konttinen. Yhdessä aloitimme suunnittelemiemme tuotteiden valmistuksen ja markkinoinnin (kuva 1). Aluksi toimimme kollektiivina, jossa jokainen oli vastuussa omista tuotteistaan ja suunnitelmistaan, mutta alkuvuodesta 2014 päätimme perustaa osake-yhtiön, &Bros Oy:n, ja näin selkiyttää yhteistä toimintaamme.

Kirjoitushetkellä on &Bros saanut jo paljon huomiota sekä Suomesta, että ulkomailta. Paristakymmenestä jälleenmyyjästämme liki puolet on ulkomailla. Lokakuussa 2013 avasimme oman showroomimme Kiseleffin talossa Helsingin keskustassa.

Kuva 1. &Brosin tuotteita ja pakkauksia

4.2 Miksi näyttely?

Ajatus näyttelyn järjestämisestä ei ole ollut meille alun alkaenkaan vieras. Jo kollektiivin alkutaipaleella tulimme siihen lopputulemaan, että emme halua jäädä vain tuotesuunnittelijoiksi vaan toimia laajemmalla skaalalla. Taiteen tekeminen koettiin luontevaksi väyläksi luovuudellemme.

Suunnittelutyön ohessa syntyy usein ideoita ja ajatuksia jotka eivät suoranaisesti kuulu esinesuunnittelun piiriin tai ovat vaikeasti hyödynnettävissä. Ideat voivat olla hankalasti hyödynnettäviä muotoja taikka koskea vaikeasti käytettäviä materiaaleja. Ajatukset voivat olla myös kriittisiä ja kantaaottavia, joita on hankala tuoda esiin kuluttajille tarkotetuissa tuotteissa. Jotta näitä ajatuksia voisi täysipainoisesti hyödyntää, on monesti siirryttävä käyttäjäkeskeisestä suunnittelusta ideakeskeiseen suunnitteluun, kaupallisesta suunnittelusta epäkaupalliseen suunnitteluun ja sarjatuotannosta uniikkiesineisiin. Se on tilaus taiteelliselle lähestymiselle, ja jotta tämän prosessin tulokset saataisiin näkyviksi, tarvitaan

näyttelyä.

Näyttely on myös hyvä väylä omille yhteiskunnallisille ajatuksille. Pyrkimys yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen lienee demokratiassa jokaisen kansalaisvelvollisuus, mutta haluamme vaikuttaa muutenkin kuin vain äänestysluukulla. Ja kuten Antti Karisto kirjoituksessaan “Rajakäyntiä” sanoo, voi esteettinen uteliaisuus ja sen kirvoittama toiminta, osallistuminen taiteen tekemiseen ja sen aktiiviseen vastaanottamiseen toimia sysäyksenä asioiden moraaliselle pohdinnalle. “Taide voi toimia tiedon lähteenä, ja vielä enemmän: pontimena moraaliselle pohdiskelulle ja siihen perustuvalla toiminnalla.” (Karisto, 65). Koska ainakin itse koen oman poliittisen tietämykseni varsin rajallisena ja vahvuuteni löytyvän muotoilun ja taiteen piiristä, niin miksei toimisi sillä saralla mistä omat vahvuutensa löytää? “(Muotoilun) alalta valmistuvista osa saattaa jopa pyrkiä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen kriittisesti näkyväksi tekevällä ja sillä tavalla kysyvällä taiteel-

laan” (Sava, 158). Juuri tästä on kysymys.

Taide voi toimia myös informaatiota jäsentävänä välineenä (Bardy, 6). Nykymaailmassa aistejamme kuormittavan informaation määrä vain jatkaa kasvuaan, eikä kaikkeen pysty taikka yksinkertaisesti jaksa reagoida. Tilannetta kuvailee Antti Karisto: “Tietoa tulvii ylitsemme niin vuolaasti, että pidämme kognitiivisen tilan kasvua suorastaan yhteiskunnallisen muutoksen ydinominaisuutena ja nimitämme koko yhteiskuntaamme tietoyhteiskunnaksi. Tämä on tosin koppavaa ja omahyväistä puhetta, sillä tarkasti ottaen kyse on pikemminkin informaatiotulvasta- ja yhteiskunnasta” (Karisto, 64). Ehkä tärkein huomio liittyy kuitenkin juuri tiedon ja informaation ja niiden määritelmien ja määrien eroon: “Tieto varsinaisessa ja vaativassa mielessä ei ole lisääntynyt ainakaan siinä suhteessa kuin informaation määrä” (Karisto, 64). Taide voi toimia keinona tuoda esille informaatiotulvasta huomionarvoisia asioita ja siten saada ihmiset näkemään

asioita uudella tavalla ja jopa ehkä toimimaan. Kuten Theodore W. Adorno asian ilmaisee: “Jos hyvin käy, taide saattaa herkistää huomaamaan epäkohtia ja siten herättää tarpeen muutokselle” (Adorno 1970, cit Naukkarinen 2005, 10).

Mutta onko taide taikka yhteiskuntaa kommentoivan taidenäyttelyn järjestäminen lainkaan järkevä tai hyödyllinen tapa vaikuttaa asioihin? Taidenäyttely on foorumi ihmisille, jotka ovat lähtökohtaisesti jo valmiiksi samaa mieltä asioista. Taidenäyttelyn yleisö koostuu valtion mittakaavassa todella marginaalisesta osasta väestöä. Näyttelyyn tuleminenkin vaatii näyttelyvieraalta omatoimisuutta. Voiko taide siis yleensäkin vaikuttaa mihinkään?

Mutta taiteen ja taidenäyttelyn vaikutusmahdollisuuksien arvioiminen vain kävijämäärien ja kävijöiden mahdollisten mielipiteiden perusteella on mielestäni virheellinen ja yksisilmäinen ajatusmalli. Taidenäyttely on foorumi uusille ajatuksille, uusille ideoilla, se on tila utopioille ja fantasioille.

Jonkun on oltava se, joka sanoo asiat ensimmäisenä ääneen. Uudet ajatukset ja ideat saavat helposti ihmisissä aikaan vasta-reaktion jos ne vaikuttavat liian korkealentoisilta tai eivät vaikuta sillä hetkellä mahdollisilta toteuttaa. Pioneerin rooli on aina se vaikein. Kuinka saada ihmiset uskomaan omaan visioon? Taidenäyttely on alusta kaikelle tälle. Se on alusta uusien ajatusten esittelyyn ja niiden jakamiseen. Taidenäyttelyn vaikutusta yhteiskuntaan ei mitata avajaisten jälkeisenä päivänä, viikkona tai kuukautena. Kukaties vielä moneen vuoteen. Kyse on ajatusten herättämisestä. Taiteen kautta hahmotamme todellisuutta muutenkin kuin rationaalisella päättelyllä ja voimme saada yhteyden sellaisiin todellisuuden osiin, jotka eivät muuten avautuisi (Venkula, 41). Jo valmiiksi teoksen kanssa samanmielisten ihmisten keskuudessa saattaa näyttelyssä herätä uusia ajatuksia, joita ei aikaisemmin ole ilmaantunut. Jos näyttelyvieras kokee uuden ajatuksen tärkeäksi, hän saattaa kertoa siitä eteenpäin ja näin ajatukset alkavat levitä. Ajatusten leviäminen ei välttämättä

ole edes tietoista vaan jokin pieni ajatus saattaa jäädä ihmisen mieleen itämään. Näyttely toimii näin alitajuisena vaikuttimena.

Taiteen ja taiteilijoiden esittämä yhteiskunnallinen kritiikki on kuitenkin herättänyt jonkin verran närää ja kysymyksiä. Muun muassa Helsingin Sanomien pääkirjoituksivulla aihetta käsitteli kolumnissaan elinkeinoelämän valtuuskunnan johtaja Matti Apunen. Apusen kritiikki liittyi juuri uuden ja hyvin suositun levyn julkaisseen Paleface -nimellä kulkevan artistin eli Karri Miettisen esittämää yhteiskuntakritiikkiä kohtaan. Apunen arvosteli voimakkaasti Miettisen vasemmistolaisia ajatuksia ja yleisesti taiteilijoiden “tulosvastuutonta” kritiikkiä. Apusen mukaan taitelijoiden tulisi esittää myös korjausehdotuksia eikä pelkkää arvostelua asioiden huonosta tolasta.

Mielestäni taiteen tehtävä on kuitenkin juuri esittää kritiikkiä ja osoittaa epäkohtia, ei lähtökohtaisesti esittää korjausehdotuksia. Harva taiteilija on esi-

merkiksi yhteiskuntatieteilijä, mutta moni saattaa huomata yhteiskunnan rakenteissa ongelmia, jotka muilta ovat saattaneet jäädä huomaamatta. Jos kritiikin esittämisen ehtona olisi valmiin ratkaisuehdotuksen olemassaolo, saattaisi moni epäkohta jäädä huomioimatta ja siten korjaamatta. Mielestäni taiteen saama kritiikki on omalla tavallaan oiva osoitus siitä, että taide on huomionarvoinen vaikutuskeino.

Taiteen keinot poliittiseen ja eettiseen vaikuttamiseen ovat moninaiset ja mielestäni mielenkiintoiset ja ihmisen empatiakykyyn vaikuttaessaan hyvin tehokkaat. Uskon, että ryhmänä toimiessamme voimme saada aikaan jotain mielenkiintoista ja vaikuttavaa. Meillä on mahdollisuus vaikuttaa ympäristöömmme ja ihmisiin ympärillämme. Näyttelymme avulla voimme toteuttaa niitä tavoitteita ja toiveita jotka muotoilun kentällä jäävät saavuttamatta. Näyttelyssä yhdistyvät kaikki ne asiat, joita kohtaan koemme intohimoa ja joista saamme voimaa jatkaa omaehtoista työskentelyämme.

5

Näyttely

Design Forum Showroomissa järjestettävän näyttelymme nimi on Everyday.

5.1 Everyday -näyttelyn konsepti

&Brosin Everyday –näyttely pureutuu ihmisen jokapäiväiseen arkeen. Arki näyttäytyy meille usein muuttumattomana jatkumona asioita, tapah-
tunia ja rutiineja. Asiat kulkevat omalla painol-
laan eikä niitä juurikaan kyseenalaisteta tai niiden
merkityksiä pohdita. Harva ihminen on visionääri,
jolla olisi voimaa muuttaa asioita. Unelmat parem-
masta ovat meille kaikille tuttuja, mutta sopeutues-
saan vallitsevaan tilaan jäävät unelmat hyvin usein
vain unelmiksi. Meille tuttu vapaus ja kulutuskult-
tuuri, johon olemme kasvaneet, näyttäytyvät täysin
luonnollisena ja ikuisena arvona. Everyday -näyt-
tely keskittyy tämänkaltaisen arvomaailman kom-
mentointiin.

Epäkohtien, tai pikemminkin maailmasta tehtyjen
huomioiden ympärille rakentuu &Brosin näyttely.
Sen tarkoituksena on herättää ajatuksia ja tehdä
näkyväksi asioita jotka muuten jäävät helposti il-
man huomiota. “Näennäisen autenttisen kuvatulvan
myötä on syntynyt välillinen todellisuus, joukkotie-

dotusvälineiden, kuvalehtien ja suurmainosten sekä
elokuvan ja television muovaama todellisuus, joka
vähitellen uhkaa haudata alleen empiirisen todel-
lisuuden” (Honnef, 46).

Tarkoituksena on kommentoida kulttuuria, ottaa
siitä osia ja muovata ne teoksiksi, jotka ovat siten
osa sitä kulttuuria, josta ne ovat saaneet aiheensa
ja mahdollisuuksien mukaan pyrkiä vaikuttamaan
siihen. Sen tarkoituksena ei kuitenkaan ole saar-
nata taikka syyllistää, vaan tuoda esiin se fakta,
että elämä on täynnä valintoja ja että valinnoilla on
merkitystä.

Pyrimme näyttelyssämme yhdistämään omat
taiteelliset sekä muotoilulliset vahvuutemme. Kol-
lektiivimme jäsenistä suurin osa on käynyt saman
koulun ja omaa samanlaisen kokemuspohjan. Näyt-
telyn teokset toteutetaan suurelta osin muotoilun
metodeja käyttäen, niiden suunnitelmat piirretään,
mahdollisesti 3D-mallinnetaan ja piirrustuk-
set lähetetään alihankkijoille, jotka toteuttavat

varsinaiset teokset. Teokset ovat siis kuin suunnit-
telemiamme tuotteita, tosin tällä kertaa uniikkeja
kappaleita. Tämänkaltaisen toimintatapa ei ole
taiteelliselle toiminnalle tietenkään vieras, olihan
Andy Warholin kuuluisa Factory taiteen tehdas
aivan konkreettisesti. Siitä on myös löydettävissä
yhtymäkohtia readymade -taiteen kanssa. Näyt-
telyn teoksista monet ovat tulleet tehtaalta meidän
käsiimme “valmiina tuotteina”, tilattuina esineinä.
Teoksien nimet ovat myös hyvin keskeisessä roolis-
sa teosten tulkinnassa, ne ovat suuri osa itse teosta.
“Readymade ei ollut visuaalinen, vaan kielellinen
viesti: sen tuottama mielihyvä perustui kielellisiin
mielleyhtymiin, kuten runoudessa. Otsikon piti
johdattaa katsojan mieli henkisemmille alueille”
(Hautamäki, 79). Taiteilijan rooli on siis meidän
tapauksessamme olla taho ajatusten, rahoituksen,
tuottamisen ja markkinoinnin takana.

Tässä tekstissä, opinnäytteessä, on sana näytte-
lykonsepti synonyymi ajatuksille teosten takana -

ajatuskonseptille. Näyttelymme teokset ovat tietysti omalla tavallaan esteettisiä, mutta esteettisyys, kauneus, ei ole niiden perimmäinen olemassaolon peruste. Teokset ovat enemmänkin toteumeja erilaisille ajatuksille, ne tekevät ajatukset näkyviksi ja siten konkreettisiksi. Ne ovat kuin kirkon oveen naulatut teesit, kun ne on kerran laitettu esille, ei niitä voi enää perua tai pyyhkiä pois. “On olemassa taidetta, joka on pikemminkin ajattelemisen kuin katsomisen arvoista” (Sepänmaa, 135). Ajatteluun ja ajatusten herättämiseen näyttely pyrkiikin. Tekevätkö ylevät ajatukset teoksista esteettisiä onkin sitten toinen keskustelu.

Jos näyttelyllemme haluaa etsiä vertailukohtia, löytyvät ne varmasti muotonsa puolesta juuri pop-taiteen puolelta. Meitä ovat inspiroineen pop-taiteen klassikot, kuten Claes Oldenburg, Jasper Johns, Robert Rauschenberg, mutta kiinnepisteitä löytyy myös nykypäivän taiteilijoista. Esimerkiksi Jani Leinosen työt (kuva 2) ovat olleet suunnannäyt-

täjänä yhteiskuntakritiikin esittämisessä taiteen keinoin. Jiri Gellerin lähes yliluonnollisen tilattomat ja pysähtyneet teokset ovat korostaneet meille loppuun asti hiotun ja viimeistä yksityiskohtaa myöten viimeistellyn ulkomuodon tuovan teoksiin aivan uudenlaisen ulottuvuuden. Tietyllä tapaa Jiri Gellerin teokset tuovat mieleen muotoilun prosessit, yksityiskohdista riippuu lopputulos ja niiden kanssa joutuu painimaan pitkään. Kokonaisuus muodostuu yksityiskohdista.

Kuva 2. Jani Leinonen: *One Day* (2011).

5.1.1 Miksi poptaide?

Poptaiteen vaikuttimet ulottuvat pitkälle 1900-luvun alkuvuosikymmeniin, kollaasitaiteilijoiden (esimerkiksi italialaiset futuristit) materiaalinkäyttö enteili suunnitellun ympäristön huomaamista taiteellisesta näkökulmasta ja viimeistään Marcel Duchampin readymadet avasivat portin täysin uudentlaiselle taiteelle.

Vaikka poptaiteen piiriin liitetäänkin paljon hyvin erilaisia tekijöitä ja teoksia, voidaan yhtenä yhdistävänä ja näkyvänä tekijänä pitää paradoksaalisesti taiteilijoiden pyrkimystä oman läsnäolonsa poistamiseen. Tähän pyrittiin teollisten valmistustekniikoiden ja ammattitekijöiden käytöllä. Esimerkkinä tästä käyköön Andy Warholin käyttämä silkkipainotekniikka jonka avulla “hän sai lopullisesti poistetuksi kuvistaan käsityön jäljet ja sitä tietä hävitettyä niistä lopullisesti kaikki yksilölliset piirteet” (Honnef, 54). Myös perinteisen ”arvokkaan” taiteen ja roskana pidetyn mainosgrafiikan ja uutiskuvien suhteen pohtiminen on toiminut yhdis-

Kuva 3. Claes Oldenburg: *Floor Burger* (1962).

tävänä tekijänä poptaiteen nimikkeen alla toimineille taiteilijoille.

Tämänkaltainen lähestyminen taiteen tekemiseen sopi hyvin suunnittelukollektiivillemme, sillä tarkoituksenamme oli toteuttaa teokset yhden yhteisen nimen – &Bros. – alla. Poptaiteen keinot tuntuivat muutenkin olevan lähellä omia mieltymyksiämme, olimme jo aikaisemmin ihastelleet edellä mainittujen taiteilijoiden lisäksi Damien Hirstin teoksia jotka ovat toteutettu ja viimeistely äärimmäisellä tarkkuudella. Tämänkaltaiseen lopputulokseen mekin halusimme päästä, tarkka viimeistely on poistanut taitelijan ”kädenjäljen” ja jättänyt jäljelle vain kaikesta ylimääräisestä karsitun teoksen, mikä välittää sanomansa tehokkaasti näyttelyssä kävijälle.

Näyttely kommentoi ympäristössämme havaitsemiamme teemoja ilman mitään tiettyä poliittista näkökulmaa. Antti Kariston kuvaus: “Uuden sukupolven poliittinen taide -- tajuaa välineellisen

vaikutuksensa haluamatta kuitenkaan alistaa itseään jollekin tietylle poliittiselle tarkoituksperälle. Pyrkimys on paljon yleisempi: kysymys on yleisestä inhimillisestä uteliaisuudesta, ekologisesta vastuuntunnosta, sosiaalisesta valppaudesta.”, on osuva tiivistys näyttelymmekin sisällöstä. Poptaiteen kuvia kumartamaton estetiikka soveltuu mielestäni erittäin hyvin ajamaan tarkoituksperiämme.

Itse koen taiteen esteettisenä voimana (erotuksena sen yhteiskunnallisesta voimasta) kyvyn nostaa esille asioita, muotoja taikka tiloja, jotka ensi näkemältä näyttävät täysin yhdentekeviltä ja/tai tylsiltä. Koko ympäristömme, niin kaupungissa kuin luonnossa, on täynnä yksityiskohtia, jotka jäävät meiltä huomaamatta. Taiteen voima on tehdä näistä yksityiskohdista näkyviä, paljastaa niiden sisältämät mahdollisuudet ja näyttää toteen se, että kaikella on merkitys. Edward Hopperin (joka ei varsinaisesti ole poptaiteilija, mutta jonka töistä itse löydän yhtymäkohtia poptaiteilijoiden rakennettua

ympäristöämme kohtaan osoittamaan mielenkiintoon) maalaukset saattavat monelle näyttäytyä erikoisina, aivan kuin aiheettomina maalauksina. Mutta lähemmässä tarkastelussa niistä on helppo huomata jotain erityislaatuista. Maalaukset ovat kuin pysäytyskuvia elokuvasta, ne saavat katsojan huomaamaan, että mitä vähäpätöisinkin hetki voi olla arvokas. Poptaiteilijoista yksi mielenkiintoisimmista on Claes Oldenburg. Hänen valtavaan kokoon suurennetut arkipäivän esineet, tai pehmeät, möhkälemäiset veistokset (kuva 3) käsittelevät mielestäni mielenkiintoisella tavalla arkipäiväisten esineiden estetiikkaa ja niiden merkitystä jokapäiväiseen elämäämme.

5.2 Näyttelytila

Jo pitkään näyttelyä ajatellessamme oli meillä mielessä tietty tila sitä varten. Vaikutuimme suuresti Antti-Jussi Silvennoisen kanssa vieraillessamme New Yorkissa loppuvuodesta 2011 The New Museum of Contemporary Artissa. Siellä esillä olleen Carsten Höllerin Experience –näyttelyn (kuva 6) keinot ottaa näyttelytila haltuun teki meihin suuren vaikutuksen. Esillä oli tarkkaan harkittu kokonaisuus, töitä oli vähän ja niille oli annettu paljon tilaa hengittää. Muut yksityiskohdat oli karsittu minimiin, seinät olivat valkoiset ja lattia betoninen. Yksi teoksista oli vesipuistoista tuttu putkiliukumäki, joka kulki kerrosten välillä. Lattioihin oli kirjaimellisesti tehty reikiä, jotta teos oli saatu mahtumaan näyttelytilaan.

Tämänkaltaisen omistautuminen esillä olevaa taidetta varten oli meistä suuresti inspiroivaa. Koimme, että jos joskus tekisimme näyttelyn, tulisi sen ottaa näyttelytila samalla tavalla haltuun. Tilassa olisi pieni määrä tarkkaan harkittuja teoksia, joille annettaisiin riittävästi tilaa. Ympäröivä tila pysyisi mahdollisimman neutraalina siten, että se ei häiritsisi itse teoksia. Mahdollisuuksien mukaan teokset olisivat myös osa näyttelytilaa, edellämäinitun liukumäen tapaan.

Sopiva tila näyttelyllemme, Design Forum Showroom (kuva 5), löytyikin paraatipaikalta Helsingin keskustasta Design Forum Shopin vierestä. Tila oli aikaisemmin käytössä muun muassa design-

Kuva 5. (viereisellä sivulla). Kuva Design Forum Showroomin näyttelytilasta.

kauppana ja valokuvataiteen näyttelytilana. Olimme huomanneet tilan mahdollisuudet, mutta mahdollisuudet sen hyödyntämiseen olivat aikaisemmin jääneet käytännöllisesti katsoen vähäisiksi. Keväällä 2013 kuulimme kuitenkin Design Forum Finlandin saaneen tilan käyttöönsä ja tiesimme tilaisuutemme tulleen.

Design Forum Finland hallinnoi Design Forum Showroom -nimellä kulkevaa näyttelytilaa yhdessä Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun, teollisuustaiteen liiton Ornamon, visuaalisen viestinnän suunnittelijoiden järjestön Grafia ry:n ja Designkortteli ry:n kanssa. Näyttelytilan tarkoituksena on toimia näyttelytilana muotoilulle ja nostaa esiin kokeellisia töitä, uusia projekteja ja kiinnostavia tekijöitä.

Kuva 6. Carsten Höller: Experience.

5.3 Muut teokset

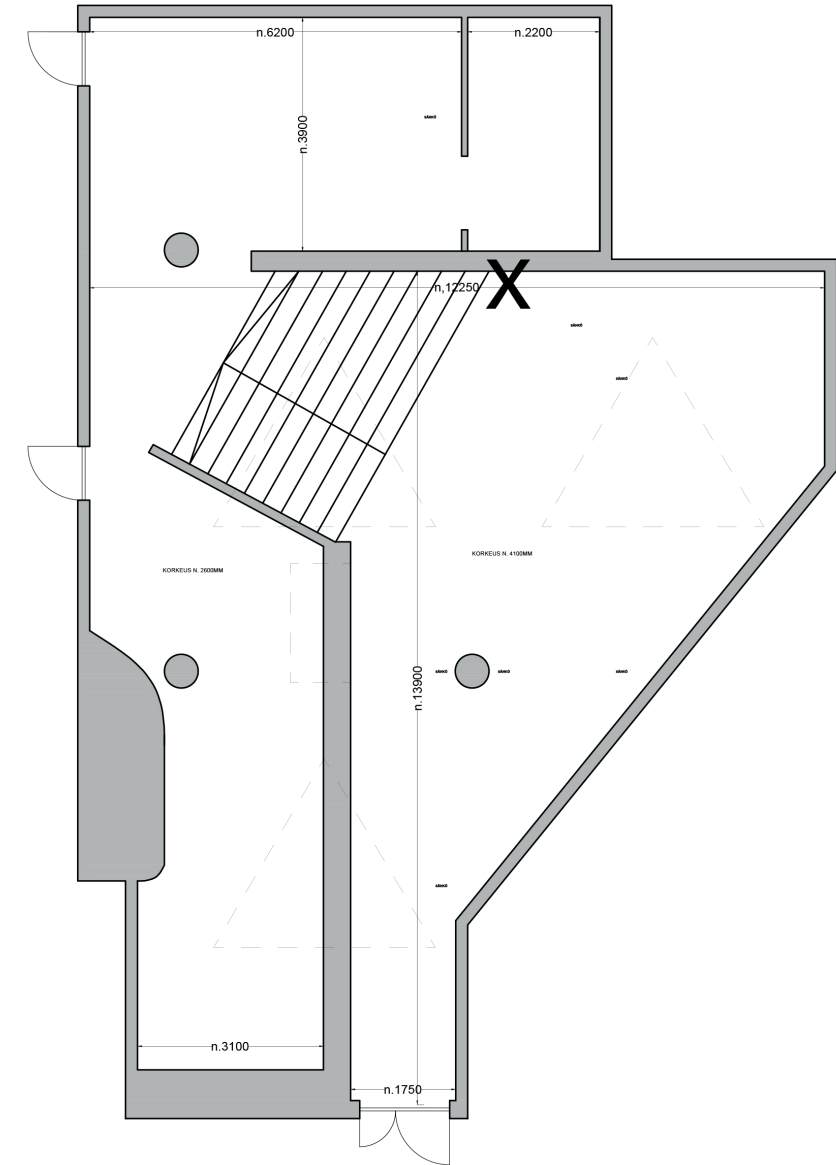
Näyttelyn muut teokset ovat vielä kirjoitushetkellä valmisteilla. Näyttelykonseptissa kertomani ajatukset ohjaavat teosten syntyprosessia, mutta vielä tässä vaiheessa niistä ei ole juurikaan konkreettista kerrottavaa. Näyttely koostuu näyttelytilaa (kuva 7) ja sen tarjoamia mahdollisuuksia hyväksi käyttävistä teoksista. Näyttelyarkkitehtuurissa on tarkoitus ottaa huomioon näyttelytilan pinnat ja muodot selkeästi haltuun ja hyödyntää niitä teoksissa.

Näyttelykonseptia ajatellen teoksista syntyy eheä kokonaisuus, mutta tarvittaessa (esimerkiksi näyttelyn lähtiessä kiertämään muita gallerioita) teoksia voidaan ottaa esille rajattu määrä ja muodostaa näin uudenlaisia kokonaisuuksia jotka kuitenkin viestivät samaa ajatusmaailmaa ja tarkoitusta.

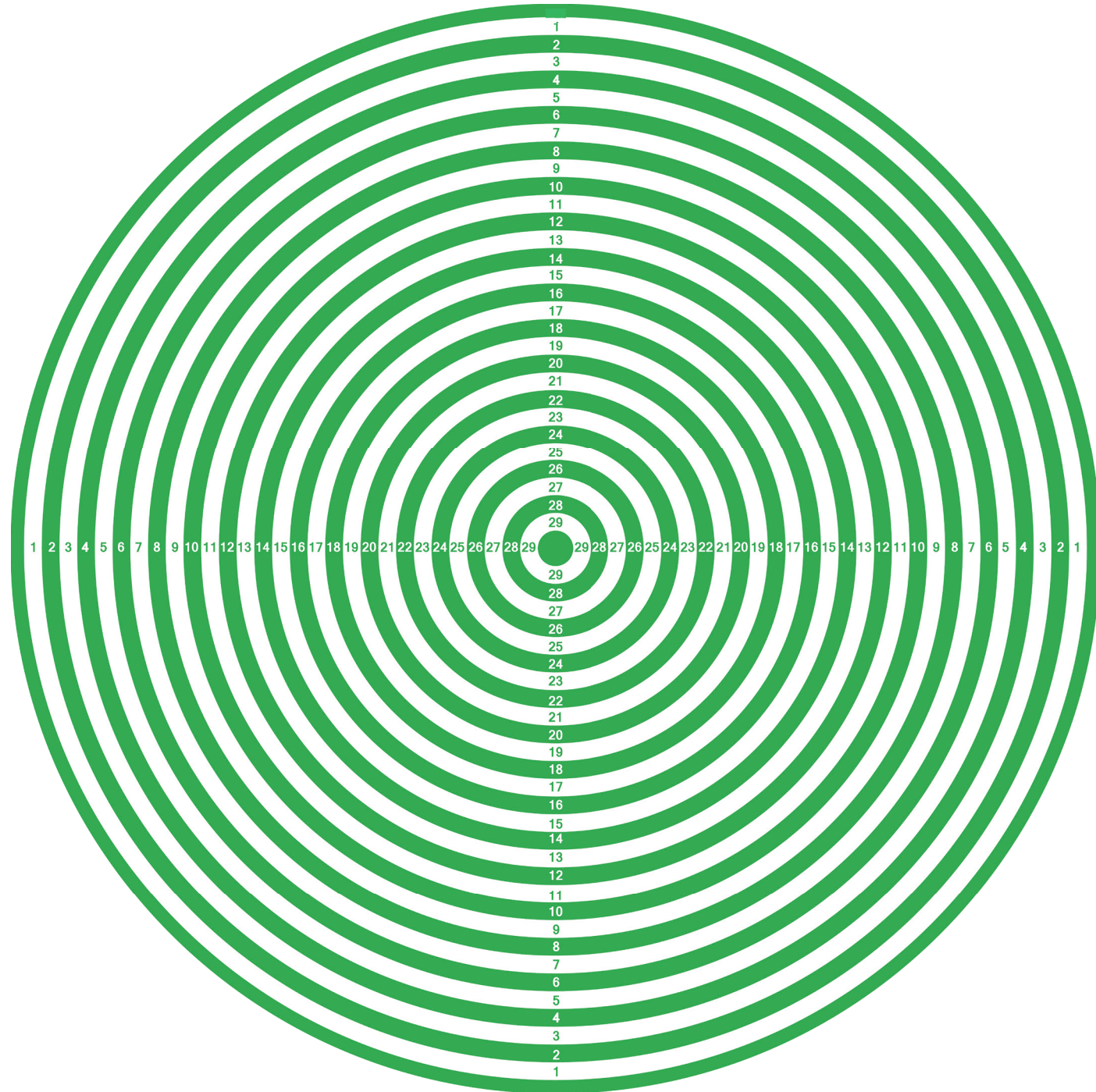
5.4 Rahoitus

Koska näyttelymme toteutetaan ilman ulkopuolista toimeksiantoa, on sen rahoituskin meidän harteilamme. Teokset tullaan toteuttamaan suurimmaksi osaksi alihankkijoilla, jolloin rahoituksen tulee olla alusta asti kunnossa. Pyrkimyksenämme on toteuttaa näyttely erilaisilla apurahoilla ja mahdollisesti sponsorituella. Näyttelyä varten haimme apurahaa kolmelta eri taholta, Alfred Kordelinin säätiöltä, Koneen säätiöltä ja Taiteen edistämiskeskukselta. Hakemuksista kahteen vastattiin myöntävästi (Kordelinin säätiöltä saimme 4000 euroa ja Taiteen edistämiskeskukselta 8500 euroa) ja yhteen kieltävästi (Koneen säätiö).

Olimme apurahahakemuksessa arvioineet rahan tarpeemme olevan 8900 euroa, joten saamiemme apurahojen turvin pystymme toteuttamaan kaikki suunnittelemamme teokset suunnitelmien mukaisesti ilman kompromisseja. Ylimääräisen rahan turvin voimme panostaa näyttelyn mainontaan ja toteuttaa näyttelyluettelon.

Kuva 7. Design Forum Showroomin pohjapiirros. Täysosuma! -teoksen alustava sijoituspaikka merkitty X:llä.

6

Täysosuma! -teos

Täysosuma! (kuva 8) on teos jonka toteutan &Brosin Everyday-näyttelyä varten. Teos sisältää kaksi toisiinsa limittyvää teemaa, jotka ovat sattuma ja länsimainen hyvinvointiyhteiskunta. Lähden käsittelemään teosta oma-kohtaisten kokemusteni kautta, jotka johdattivat minut pohtimaan sattumaa ja sen kautta rooliani sekä asukkaana, että uuden luojana hyvinvointiyhteiskunnassa.

Kerron tekstissä myös teoksen valmistusprosessista ja -menetelmistä ja käyn lyhyesti läpi tikkataulun aiempaa käyttöä taiteessa.

Kuva 8. (viereisellä sivulla). Täysosuma! -teoksen suurennettu tikkataulu.

6.1 Lähtökohta teokselle

Sairastuin alkuvuodesta 2013 ykköstyypin diabetekseen¹. Tämä yllättävä uutinen sai minut miettimään monenlaisia asioita, kuten elämää ja sen rajallisuutta, olinhan sairastunut tautiin joka hoitamattomana tappaa. Olemme täällä maapallon päällä vain pienen hetken, miten käytän siis aikani oikein? Se sai minut miettimään yhteiskuntaa, koko länsimaista kulttuuria, johon olen syntynyt ja sattumaa mikä minut oli kohdannut. Miksi juuri minä sairastuin tähän tautiin ja olipa suuri onni, että synnyin kaikista maailman maista juuri Suomeen, tähän maahan, jossa julkinen terveydenhoito pitää minut terveenä ja vieläpä lähes ilmaiseksi. Tämä pieni kuuden miljoonan asukkaan kansakunta pohjoisessa on vain pienen pieni osa tätä suurta maailmaa. Asiat voisivat olla paljon huonommin. On suuri onni, että lääketiede on kehittynyt näinkin pitkälle, että tautini pystyttiin diagnosoimaan ja sain tarvittavat lääkkeet. Minkälaista onkaan ollut diabeetikon arki vuosisata sitten!

Samalla se sai minut kuitenkin ajattelemaan kaik-

kia niitä, joilla ei ole käynyt samanlainen onni kuin minulla. Tunsin suurta halua tehdä jollain tavalla ihmisille selväksi sen, kuinka onnekkaita olemme eläessämme tässä yhteiskunnassa. Yhteiskuntamme ei ole täydellinen, se on täynnä asioita, jotka voisivat olla paremmin, mutta sitä mukaa kun asiat paranevat, unohdamme sen mistä olemme tulleet.

Näin huomasin yht’äkkiä olevani kiitollinen tälle maalle ja yhteiskunnalle, jota olen vuosikaudet parjannut ties mistä asioista, että olemme takapajuinen juntila missä ei ymmärretä kulttuurin päälle, missä vieroksutaan kaikkea erilaista, mikä on epäoikeudenmukainen juuri minua kohtaan. Ja nyt, sairastuttuani, olinkin riippuvainen yhteiskunnasta, sen tarjoamasta lääkkeestä joka pitää minut hengissä. Sattumasta ja sen voimasta halusin kertoa ihmisille, siitä miten yltäkylläistä elämämme on vaikka tulisimme toimeen paljon vähemmälläkin, siitä kuinka pienestä kaikki on lopulta kiinni. Toisen todellisuus on lähempänä kuin uskommekaan.

6.2 Ajatuksia teoksen taustalla

Aika diabetesdiagnoosin jälkeen tuntui oudolta. Vain muutaman päivän ja sairaalakäynnin jäljiltä olin saanut täysin uuden identiteetin, diabeetikon identiteetin. Ihmisen, joka on sairas. Olin muuttanut silmänräpäyksessä ihmisenä joksikin toiseksi, jota en vielä edes tuntenut. Ihminen aina kuvittelee, että mikään paha ei kosketa tai kohtaa häntä itseään, mutta silti jostakin on aina löydettävä ne, joita epäonni kohtaa. Ja nyt, tunne oli tajuamisen hetkellä hyvin selkeä, nyt minä olinkin yksi näistä epäonnistista, sattuma oli saavuttanut minut. Tämä sai minut ajattelemaan muita epäonnistisia ja sitä, että heitä on paljon. Kaiken aikaa maailmassa soditaan, nähdään nälkää, syrjädytään - ihmisten kokemat kärsimykset ovat lukuisat ja se todellisuus, mikä kulttuurissamme vallitsee, näyttää siitä vain murtoosan. Tämä kaikki vain siksi, että ihminen on satunut syntymään tiettyyn aikaan ja paikkaan.

Se mikä lopulta painoi mieltäni oli ajatus hyväosaisuudestamme. Minulla, hyvinvointiyhteiskunnan

asukkaalla, oli jo niin paljon, mutta halusin silti koko ajan lisää. Oliko se elämän tarkoitus? Kun nyt olin näiden suurten kysymysten äärellä, alkoi tämänkaltaisen elämän mielekkyys tuntua hyvin kyseenalaiselta. Kokemusta pitäisi seurata aina voimakkaampi kokemus, isompi televisio, parempi palkka, isompi asunto, suurempi arvostus kollegoiden kesken ja niin edelleen. “Teollisuus tuottaa meille “radikaalihedonistiselle” asenteelle perustuvia ja ostamiseen kutsuvia, haluttavia tavaroita, joita emme tarvitse, mutta joista jokapäiväinen mainonta tekee niin riippuvaiseksi, että shoppailusta tulee välttämättömyys” (Sava, 150). Tähänkö käytämme aikamme täällä maapallolla? Tähänkö takia maapallon luonto pitää tuhota? Mikä saa meidät toimimaan näin?

*“Ihmiset ovat riippuvaisia merkityksistä. Meillä kaikilla on suuri ongelma: elämällämme täytyy olla jonkinlainen sisältö. Me emme kestä elämää vailla sisältöä, josta ammennamme merkitystä. Merkityksen puuttuminen on ikävystyttävää. Ja ikävystymistä voidaan verrata merkityksestä vieraantumiseen. Ikävystyminen voidaan ymmärtää haittana, oireena siitä, että merkityksen tarvetta ei ole tyydytetty. Poistaaksemme tämän haitan me käymme silti enemmän oireiden kuin itse taudin kimp-
puun ja etsimme kaikenlaisia merkityksen korvikkeita.”*

-Lars Svendsen (2010, 34)

6.2.1 Merkityksen hakua

“Ihmiset näyttävät pitävän enemmän koristeellisesta kuin yksinkertaisesta kuten he pitävät enemmän uneksimisesta kuin ajattelemisesta, enemmän mystiikasta kuin rationalismista. Samoin ihmiset etsivät massahuveja ja hakeutuvat mieluummin vilkasliikenteisille teille kuin yksinäisyyteen, rauhallisille poluille, he näyttävät tuntevan turvallisuutta massoissa ja massoitumisessa. Horror vacui (“tyhjyyden pelko”) on sekä sisäisen että ulkoisen tyhjyyden pelkoa.”

Tämä Victor Papanekin (1973, 31) luonnehdinta ihmisluonnosta on edelleen osuva ja ajankohtainen. Maailmassa, jossa on mahdollista käyttää jokainen valveilla olon hetki jonkun ulkopuolisen ärsykkeen viedessä huomion, on ihmisten helppo unohtaa oma itsensä. “Tarve identiteetin luomaan turvallisuuden on muuttunut roolien näyttämiseksi”, jatkaa Papanek tekstissään. Ja kuten hän sanoo, voi kuluttaja (yhteiskuntamme jäsen siis), joka ei pysty tai

ei halua elää ponnistuksia vaativaa elämää, ostaa itselleen haluamansa “roolin” (1973, 31). “Valinnan vapaus markkinoilla on kasvanut, mutta käytännössä vain harvoin (jos ollenkaan) voimme valita elämää kulutusyhteiskunnan ulkopuolella” (Vira, 13). Kulutusyhteiskunta on ollut kohtalonamme jo pitkään, mutta onko se sellainen yhteiskunta, jossa oikeasti haluamme tai voimme elää? “Ihminen heittäytyy uutuuksien pariin toivoen, että niillä olisi yksilöivä funktio ja että ne tarjoaisivat elämälle henkilökohtaista merkitystä, mutta kaikesta tulee pian vanhaa, eikä lupaus henkilökohtaisesta merkityksestä koskaan toteudu, ainakaan muuten kuin väliaikaisesti” (Svendsen, 50). Jantso Jokelan mukaan ihmiset “sosiaalistetaan kokonaismerkitykseen, eli ajatukseen siitä, että elämällä pitää olla merkitys. Olisiko otettava huomioon myös mahdollisuus, ettei kokonaismerkitystä ole? Ihmisiä tuntuu ohjaavan ajatus, että kun mikään ei merkitse kaikkea, mikään

“Olen pitkään kuvitellut, että tylsyys on ongelmistamme vähäisimpiä. Nälänhädän rinnalla pitkästymisestä valittaminen tuntuu naurettavalta, mutta jos puoli maailmaa ampuu ritsalla lintuja luotokortin kokoisen näytön ääressä, on ilmiölle suotava ainakin muutama ajatus.”

-Jantso Jokela

ei merkitse mitään. Merkityksettömyyden kauhu valtaa mielen. Hiljalleen se muuttuu arkiseksi ikävystymiseksi, joka upottaa kuin juoksuhiikka” (Jokela, 12).

Ja koska ikävystymistä ei haluta kokea, siihen pyritään keksimään ratkaisuja. Erään tutkimuksen mukaan suurin syy esimerkiksi Facebookin käyttämiseen on ikävystymisen välttely (Hunt et al, 2012). Jantso Jokela puhuu tylsyydestä epidemia-

na. “Olen pitkään kuvitellut, että se (tylsyys) on ongelmistamme vähäisimpiä. Nälänhädän rinnalla pitkästymisestä valittaminen tuntuu naurettavalta, mutta jos puoli maailmaa ampuu ritsalla lintuja luotokortin kokoisen näytön ääressä, on ilmiölle suotava ainakin muutama ajatus” (Jokela, 12). Ikävystyminen on tietenkin ikävä asia, mutta onko paras ratkaisu siihen sen työntäminen pois mielestä jonkin sattumanvaraisen viihdykkeen avulla?

6.2.2 Ikävystymisen ongelma - eräs näkökulma

Ikävystyminen, pitkästyminen, tylsyys - tunteella on monta nimeä. Oli nimi mikä tahansa, on tylsyys hetki jolloin ei voi eikä tarvitse tehdä mitään muuta, vaan on aivan kuin “pakko” syventyä omiin ajatuksiinsa. Itse koen hetket, jolloin voin olla yksin omien ajatusteni kanssa, hyvin tärkeinä itseni ja siten myös ympäröivän maailman hahmottamisen kannalta. Vapaa-aika, aika jolloin ei tarvitse tehdä mitään, on yksi länsimaisen hyvinvointiyhteiskunnan suurista saavutuksista. Vapaa-aikaan liittyy myös oleellisesti ikävystyminen, onhan vapaa-aika aikaa, jolloin kukaan muu ei ole määräämässä tekemistä. “Ikävystyminen on pitkään ollut ylellisyyttä, sillä vain rikkailla on ollut varaa siihen” (Jokela, 12). Nyt tämä tekemättömyyden hetki on vaarassa, sillä yltäkyläinen kulttuurimme tarjoaa lukemattomia tapoja kuluttaa tuo aika jotenkin muuten kuin “tylsään” itsetutkiskeluun.

Mutta, jos viihdyke ei lopulta tarjoakaan elämälle sisältöä eikä merkitystä, on Papanekin mainitsema

tyhjyyden pelko, “horror vacui”, relevantti aihe. Sisäistä tyhjyyttä täytetään hyvin monin keinoin, pelaamalla pelejä, selaamalla uutisotsikoita, ostamalla uutta. Käytän tässä esimerkkinä erästä kokemusta, joka sai minut pohtimaan asiaa. Puhelinmyyjä yritti nimittäin kerran kaupata minulle tabletti-tietokonetta ja kun vastasin ettei minulla ole sellaiselle tarvetta, vastasi puhelinmyyjä aiheesta tehdyn jopa tutkimuksen: “Useimmat tabletti-tietokoneiden käyttäjät ovat autuaan tietämättömiä tarpeestaan ennen kuin hankkivat sellaisen.” Puhelinkeskustelun aikana ei käynyt selväksi mikä oli ollut näiden ihmisten perimmäinen syy laitteen ostamiselle. Ihmiset, joilla ei ole tarvetta uudelle laitteelle, hankkivat sellaisen ja tarve syntyy. Herää kysymys mitä käy sille ajalle, jonka tabletti-tietokone nyt vie ja mistä se on pois?

Mitä tapahtui sille hetkelle jonka aikana saatoit miettiä omaa elämääsi? Niitä asioita, joilla oikeasti on merkitystä, lukea kirjaa vailla jatkuvaa murhetta katkeilevasta internetyhteydestä, tai keksiä jotain

tekemistä. “Erinäiset psykologit ovat sitä mieltä, että tämän päivän lapset saavat ikävystyä aivan liian vähän, minkä johdosta heidän luovuutensa surkastuu. Pelien, television ja ohjattujen harrastusten tulvan keskellä he eivät koskaan ehdi keksiä itse mitään” (Billgren, 49). En tiedä onko tällä kuvataiteilija Ernst Billgrenin esittämällä väitteellä totuusperää, mutta en ihmettelisi jos näin olisi. Jos viihteen perimmäinen tarkoitus on toimia pakoreitinä todellisuudesta, niin mitä käy ihmiselle, joka ei koskaan joudu kohtaamaan todellisuutta? “Voisin nähdä Blaise Pascalin olleen oikeassa sanoessaan pitkästymiseen sisältyvän itsetutkiskelua, tai ainakin mahdollisuuden siihen. Tai kuten Friedrich Nietzsche sanoi: *Hän joka taistelee tylsyyttä vastaan, taistelee itseään vastaan*” (Svendsen, 2008). Näihin Lars Svendsenin Pariisissa pitämällä luennolla esittämiin ajatuksiin on helppo yhtyä.

Samalla kun uusi tuote tai ajanviete vie meiltä mahdollisesti itsetutkiskeluun mahdollistavan ajan,

tuo se omat ongelmansa mukanaan. “Kaiken tavarän ja kulttuurisen tarjonnan keskellä meidän on vaikeaa nähdä enää eroa tarpeellisten ja tarpeettomien, hyvää olemista tukevien ja sitä syövyttävien, mukavien ja suorastaan jo haitallistenkin tavaroiden välillä” (Sava, 151). Esimerkkinä käyttämäni tabletti-tietokone voi kertaostoksena olla edullinen - tai puhelinmyyjän esittämän huikean tarjouksen myötä suorastaan houkuttelevan halpa - mutta yhdestä ostoksesta seuraa lukuisia uusia (osa isompia ja osa pienempiä) asioita, jotka on ratkaistava ja vaativat oman osansa ihmisen rajallisesta ajasta: Jotta laite pääsisi täysiin oikeuksiinsa, on siihen hankittava langaton internetyhteys joka tuo mukanaan omat laskunsa. Laite käyttää sähkövirtaa, josta on myös maksettava. Kun laitteen käyttöön on tottunut (ehkä jopa ehdollistunut), on kesken kaiken loppuva akku suuri vaivanaiheuttaja kuten myös heikko ja hidas internetyhteys. Tietysti esimerkkituotteellamme on hyviäkin ominaisuuksia, se ei varmasti ole sinällään haitallinen tuote. Voimme kuitenkin kysyä ovatko

tuotteen ominaisuudet sellaisia, joita oikeasti tarvitsemme ja pärjäisimmekö ilmankin niitä? Onko meidän oikeasti tarpeellista päästä työsähköposteihin käsiksi jokaisena päivän hetkenä? Ja jos ottaa huomioon nykyiset kulutustottumukset, ei kyseinen laite ole varmasti ainoa, jonka kuluttaja omistaa.

“Massamainonnan, -tuotannon, -tiedotusvälineiden ja automaation aiheuttama, yhdenmukaisuuteen pakottavan paineen vuoksi kyky ratkaista ongelmia uudella, odottamattomalla tavalla on käymässä yhä harvinaisemmaksi” (Papanek, 181). Tylsyys koetaan ongelmaksi, joka vaatisi ratkaisua. Mutta viekö kulttuurimme meitä kohti aikaa, jolloin pitkästymistä ei edes yritetä käsitellä, vaan se yksinkertaisesti poistetaan erilaisten viihdykkeiden toimesta. Mitä tapahtuu, jos ihminen ei koskaan haasta itseään? Kun itsetutkiskelu lakkaa, on hyvin helppo kadottaa suhteellisuudentaju omien ongelmien arvioimisessa.

6.2.3 Toinen todellisuus ja ongelmien suhteellisuus

Yhteiskuntamme asukkaiden ongelmat näyttäytyvätkin täysin toisessa valossa, jos vertailemme esimerkiksi sotivien maiden todellisuuteen. Uutisten kuvat sodasta, nälänhädästä ja köyhyydestä ovat kuin jostain toisesta ulottuvuudesta, joka ei ole yhteydessä meihin ja ei kosketa meitä. Ei vaikka elämme saman taivaan alla ja hengitämme samaa ilmaa. Monille uutiskuvissa esiintyvät maat ja ihmiskohtalot ovat tuttuja vain kuvina. Kuvista tulee näin todellisuutta, samaan tapaan kuin Michael Compton kirjassaan *Pop Art* (1970, 36) kuvaa julkisuudessa elävien ihmisten kohtaloa kuviensa vankeina. Elämänä, jonka voi halutessaan kääntää pois päältä. Epämukavat uutiset sivuutetaan ja ne halutaan unohtaa. Sanonta ”poissa silmistä, poissa mielestä” toteuttaa itseään, lieneekö tämä syy viihdeutisten suosiolle? Uutiskuvien kertoma todellisuus on kuitenkin yhtä totta kuin todellisuus, jota elämme Suomessa, samoin ovat ongelmat. Kuten Victor Papanek asian ilmaisee, on tragedioiden seuraaminen televisiosta merkityksetöntä hupia

kunnes onnettomuus osuu omalle kohdalle (Papanek, 74).

Ihminen on hyvin sopeutuvainen eläin (Iwan Baan kertoo tästä hyviä esimerkkejä luennollaan *Ingenuous homes in unexpected places* [Baan, 2012]) eikä mikään ei ole muuttumatonta ihmiselämässä, vaan uusia asioita omaksutaan ja niihin totutaan. Miellyttävätkin muutokset muuttuvat kuitenkin nopeasti osaksi arkea ja pian halutaan jotain muuta ja uutta. Asiasta, joka oli aluksi toiveiden täyttymys muotoutuu ajan ja muuttuvan elämän myötä lähde uusille ongelmille. Esimerkiksi vielä puoli vuosisataa sitten lomamatkat toiselle puolelle maapalloa olivat vain harvojen saatavilla, mutta nykyään lähes jokainen meistä voi halutessaan matkustaa minne päin maailmaa tahansa. Siltikin, vaikka matkustaminen on jo huomattavan helppoa, jaksetaan silti aina olla harmissaan lentojen pituudesta, istuinten epämukavuudesta, huonosta ruuasta, liian pitkistä vaihtoajoista lentojen välillä tai lentämisen kalleu-

desta. Saavutetusta elämäntasosta ei olla valmiita tinkimään, vaan aina halutaan enemmän ja isommin. Ja vaikka nykymaailman kulutuskulttuuri on jo nykyisellään ekologisesti täysin kestävämmällä pohjalla, on omien elintapojen muuttaminen ”alaspäin” käsittääkseni edelleen melko harvinaista. “Tiedämme esimerkiksi yksityisautoilun olevan yksi merkittävä syy maailma ympäristöongelmiin. Silti oman auton käytöstä luopuminen on monelle meistä erityisen vaikeaa, vaikka julkinen liikenne tarjoaisi hyvät mahdollisuudet liikkumiseen ja vaikka muissa kulutustottumuksissa etsisikin ekologisesti kestäviä ratkaisuja” (Vira, 14).

Koska nykyisessä modernisoituneessa maailmassa ihminen voi käyttää aikaansa muuhunkin kuin ravinnon hankkimiseen ja hengissäpysymiseen, jää ihmiselle aikaa monenlaiselle muulle toiminnalle. Onhan ihmisen yksi voitokkaista ominaisuuksista kyky ajatella, niin menneisyyttä, nykyhetkeä kuin tulevaisuutta. Ihminen voi keskittyä abstrakteihin

asioihin. Tästä johtuen ihmisten halut ja mieltymykset ovat moninaiset, ja niin ovat ihmisten ongelmatkin. Toisen murhe ei välttämättä näyttäydy toiselle ongelmana lainkaan. Tämä johtuu siitä, että ihmisten ongelmat ovat suhteellisia. Jos valitan kahvilassa langattoman internetin hitautta, ei se ole ihmiselle, jolla ei ole älypuhelinta millä langatonta internetiä käyttää ongelma lainkaan. Jollekin WC-pöntön siisteys aiheuttaa suurta harmia², mutta toisten mielestä WC-pöntön ei taas tarvitse hohtaa kiiltävänä. Mutta eriävät mielipiteet ei poista ongelmaa, vaan se on hyvin tosi. Kun langatonta internetiä tarvitsee, sitä tarvitsee ja sen puuttuminen aiheuttaa ongelmia. Mutta voimme kuitenkin miettiä minkälaisessa maailmassa elämme, jos suurin ongelmamme on kahden tunnin välilasku lentokentällä matkalla toiselle puolelle maapalloa.

En kuitenkaan tarkoita, että meidän pitäisi toimia jonkinlaisina sijaiskärsijöinä tai harrastaa itseruokintaa sen takia, että maailmassa on kärsimystä jota me emme koe. Tai vähätellä kokemiamme ongelmia. Tarkoituksenani on taiteen keinoin hahmottaa todellisuutta, jossa elämme ja tuoda ilmi se, että yltäkylläisyydessämme voisimme tyytyä myös vähempään. Elämä ei ole vain kuluttamista varten, ei vain tavaroiden haalimista varten, ei vain jatkuvaa uuden tavoittelua varten, vaan voimme, edes joskus, huomata mihin hyvin vähäkin riittää. Kokemusten ei tarvitse kaiken aikaa kasvaa, vaan voimme myös keskittyä siihen mitä meillä jo on ja löytää siitä jotain uutta.

6.3 Teemat käsittelyssä

Miten lähtisin käsittelemään näin valtavaa aihetta? Miten saada ote tämänkaltaisesta aiheesta? Miten saisin puristettua kaikki ajatukseni yhteen teokseen siten, että ne olisivat näyttelyvieraan hahmotettavissa? Tehtävä tuntui vaikealta, mutta halusin silti yrittää saada siitä kiinni. Eikä se helppoa ollutkaan. Olin kriisissä itseni kanssa, kriisissä yhteiskuntani kanssa ja kriisissä opinnäytteeni kanssa. Lopulta maailmantuska jota kannoin harteillani alkoi tuntua huvittavalta. “Mihin kuumeinen ja kriittinen äly voisi suuntautua todettuaan kaikkien vastausten olevan epätydyttäviä ja epätäydellisiä, ellei nauruun?” Kuvaillessaan Marcel Duchampin taiteilijapersoonaa taidekriitikko Irmeli Hautamäki (Hautamäki, 10) kuvailee samalla sitä väylää, jonka itsekin löysin. Naurun ja huumorin. Huomasin lähteneeni merta edem-

mäs kalaan, sillä vastaus oli ollut kaiken aikaa ulottuvillani. &Bros -suunnittelutoimiston suunnittelemissa tuotteissa on monesti pieni humoristinen sävy. Kaikissa tuotteissa huumori ei ole korostetusti esillä, eikä sitä välttämättä edes huomaa, ellei sitä osaa etsiä. Sen saattoi löytää tuotteen muodosta, materiaalista tai nimestä - tai niistä jokaisesta samalla kertaa. Tässä vaiheessa olin jo saanut ajatuksen tikkataulusta.

Mutta miten päädyin juuri tähän ajatukseen? Ensimmäisenä ajatuksenani oli tuoda esiin sitä sattumanvaraisuutta ja hyväosaisuutta, joka on länsimaista ihmistä kohdannut niin sanotun aasinhäntä-pelin muodossa. Pelissä ei olisi tosin aasia eikä häntääkään, vaan seinällä oleva kangas olisi jaettu sattumanvaraisesti yhteiskuntaluokka-lohkoihin. Lohkojen koko perustuisi kunkin yhteiskunta-

luokan prosentuaaliseen määrään ihmiskunnasta. Tähän yhteiskuntaluokka ruudukkoon näyttelyvieraan olisi tarkoitus kohdistaa, silmät sidottuna, irronnut “häntä”.

Lopulta ajatus yhteiskuntaluokista alkoi kuitenkin tuntua liian alleviivaavalta. Ja toisaalta, miten määrittelin yhteiskuntaluokat? Esimerkiksi eräässä Yhdysvaltain kansalaisia koskevassa haastattelussa sekä lähes köyhyysrajan tuntumassa elävä, että monta miljoonaa vuodessa ansaitseva totesivat kuuluvansa keskiluokkaan. Paperilla tämä saa tilanteen näyttämään siltä, että periaatteessa luokkayhteiskuntaa ei ole olemassa, mutta käytännössä se on kaiken aikaa olemassa. Miten tämänkaltaisia yhteiskunnan rakenteisiin piiloutuneita ongelmia pääsisi tutkimaan ja olisiko minulla tämän projektin tiimoilta resursseja sen

suorittamiseen? Tätä pohdittuani päädyinkin aiheessani hieman erilaiseen näkökulmaan.

Mitä jos eri yhteiskuntaluokkia symboloisivatkin erilaiset ongelmat, joita ihmiset kohtaava arjessaan? Juuri ongelmat, asiat jotka aiheuttavat ihmisissä harmia ja ahdistusta, ovat minusta todella kuvaavia ja kertovat ihmisestä todella paljon. Ongelmat myös poistaisivat yhteiskuntaluokkien määrittämisen ongelman, näyttelyvieraat voisivat itse päätellä mitä yhteiskuntaluokkaa kukin ongelma symbolisoi. Koska halusin säilyttää aasinhäntä-pelissäkin esiintyneen sattumanvaraisuuden sekä pelin tuoman leikkisyyden olennaisena osana teosta, lähdin etsimään muita mahdollisuuksia teeman esilletuontiin.

Ja näin päädyin ajatukseen tikkataulusta.

6.4 Tikkataulu symbolina

Suomalaisten tuntema Tikka-peli on suomalaisen lelutehtailijan Juho Jussilan (1874 - 1947) brittiläisen darts-pelin pohjalta kehittänyt. Tikkaa on heitetty Suomessa jo 1930-luvulta lähtien (Hyytiäinen et al, 107). Tästä johtuen pelillä onkin asemansa suomalaisessa kulttuurissa ja etenkin monen suomalaisen kesässä. Tikanheitto ajanvietteenä ja tikkataulu esineenä on varmasti monen suomalaisen muistoissa nostalgisena asiana, se vie muistoihin kesästä, hyvistä hetkistä mökillä tai muuta vastaavaa.

Tikkataulu on suomalaisuudessaan ja ikonisuudessaan hyvin mielenkiintoinen esine. Se ei ole ehkä symboliselta arvoltaan siniristilipun kaltainen suuria tunteita herättävä patrioottinen esine, mutta sen symbolista merkitystä ei pidä väheksyä. Tikkatauluun ja siten tikanheittoon liittyy monia huomioitavia piirteitä. Tikkaa ei aleta heittää kiireessä, vaan sen heittäminen vaatii oman aikansa. Usein tuo aika löytyy kesäisin lomaillessa, jolloin ei ole

“Tikanheitto kokoaa kaikki yhteiskuntaluokat yhteen.”
-Hyytiäinen et al

kiire mihinkään, vaan voi viettää arvokasta aikaa esimerkiksi juuri mökillä - tekemättä mitään. Tuo aika on todellakin arvokasta, se on vapautta työnteosta, arkirutiineista, se on nykymaailmassa usein vapautta elektroniikasta. Tuota arvokasta aikaa moni käyttää aika-ajoin juuri tikanheittoon ja se tekee tikanheitosta symbolisesti todella merkityksellisen teon ja tikkataulusta merkityksellisen esineen. Tikanheitto on myös hyvin tasa-arvoinen harrastus. Sitä harrastavat näet niin miehet kuin naisetkin. Mutta mielestäni vielä mielenkiintoisempaa on se, että tikkataulu on jokaisella samanlainen, olit rikas tai köyhä. Tikanheitto kokoaa kaikki yhteiskunta-

luokat yhteen (Hyytiäinen et al, 107). Tikanheiton symbolisuus menee siis todella syvälle suomalaiseen yhteiskuntaan, sen voi ajatella symboloivan hyvinvointiyhteiskuntaa, jossa jokaisella on samat edellytykset menestymiseen taustaan tai varallisuuteen katsomatta. Onko tämänkaltaisen hyvinvointiyhteiskunta enää olemassa (onko sitä koskaan ollutkaan?) onkin sitten toinen asia, johon Täysosuma! ei ota kantaa.

6.5 Ajatusten esilletuonti Täysosuma! -teoksessa

Täysosuma! -teos koostuu yhdestä suuresta ja useammasta pienestä tikkataulusta. Isossa tikkataulus-
sa on numeroituja kehiä 30 normaalin kymmenen sijaan.

Normaalista poiketen teoksen tikkatauluissa ei ole pisteitä, vaan ”ongelmia”. Jokainen tikkataulun numeroiduista kehistä (numero 1 – 30) vastaavat yhtä ihmisten lausumaa tai ajattelemaa ongelmaa, jotka ovat listattu numerojärjestyksessä seinällä tikkataulun vieressä. Sanakirja (suomisanakirja. fin ongelma-sivu [19.3.2014]) määrittää ongelman ”hankaluuksia, vaikeuksia, harmia tms. aiheuttavana, vaikeasti ratkaistavana asiana, jota koetetaan selvittää”, se on myös ”pohdittava kysymys, pulma, probleema.” Teoksen ongelmat vaihtelevat ”Miksi langaton netti ei toimi?” –tyyppisistä melko pienistä ongelmista suurempiin, ”En pysty maksamaan lainaani.” –tyyppisiin suurempiin ongelmiin. Ongelmat on numeroitu sattumanvaraisesti, joten lähempänä keskipistettä olevat numerot eivät vält-

tämättä ole pienempiä taikka marginaalisempia ongelmia.

Tikkataulu antoi mielenkiintoisen pohjan teokselle, mutta perinteinen kymmenen pisteen tikkataulu tuntui minusta kuitenkin liian pieneltä niin kokonsa, kuin kehien määränkin suhteen. Yksi pieni tikkataulu isossa näyttelytilassa (muiden isojen teosten rinnalla) ei tuntunut hyvältä ajatukselta ja toisaalta kymmenen kehää mahdollistaisi vain kymmenen ongelman esilletuonnin. Näin päädyin suurentamaan tikkataulun kokoa ja koska arki (näyttelyimme teema siis) koostuu päivistä ja päivät muodostavat viikkoja ja ne taas kuukausia, päädyin kasvattamaan tikkataulun kokoa 30 renkaaseen. Yksi rengas kutakin kuukauden päivää kohden. “Kaksinkertaiseksi suurennettu punainen maalaus on kaksi kertaa punaisempi.” Näillä sanoin kuvailee Michael Compton (Compton, 41) koon merkitystä taiteessa. Tikkataulu jossa on kymmenen kehän sijasta kolmekymmentä, on kolme kertaan suurempi,

ehkä myös kolme kertaa vaikuttavampi. Se voidaanko teoksen vaikuttavuutta mitata näin suora-
viivaisesti on kuitenkin toissijaista. Kuten Compton kirjassaan kirjoittaa, voidaan katsojan suhtautumista teokseen ohjata koon avulla. Suurennettu koko saa katsojan pitämään teosta merkityksellisenä, arvokkaana, ehkä jopa tärkeän taiteilijan tuotoksena (Compton, 41). Suurennettu koko toimii myös omalla tavallaan humoristisena piirteenä.

Arjen kriisit, tilanteet joita ihminen kohtaa kuukauden aikana, antavat hyvän kuvan ihmisestä. Jos halusin jollain tasolla kuvata todellisuutta, minun piti tiedostaa myös oma roolini siinä. “Dokumenttia, todellisuuden esitystä sellaisenaan ei ole olemassa, se on aina sidoksissa tekijän ja tulkitsijan kulttuurimuotoon, havaitsemistapaan, maailmankuvaan.” (Anttila, 36). Kuvataiteilija Lauri Anttila paneutuu kirjoituksessa “Ajatus ja Havainto” erilaisiin tapoihin, erityisesti taiteen kykyyn havainnoida ympäristöä, siis todellisuutta. “Taiteen (ns.

taide-tuotteen) voima on ihmisen maailmankuvan ilmaisemisessa ja tulkitsemisessa. Se tuntuu kattavan suuremman inhimillisen sektorin kuin eksakti tiede, joka sellaisenaan on yksi maailmankatsomus” (Anttila, 36). Olen kuitenkin itse osa sitä kulttuuria, yksi niistä ihmisistä jotka muodostavat tämän yhteiskunnan, jota teokseni pyrkii kommentoimaan. Tahdoin ottaa tarkasteluun elämämme täällä ja tuoda esiin sen tietynlaisen naurettavuuden. Näyttää miten turhista asioista saamme aikaan ongelmia itsellemme. Nyky-yhteiskunnan tilaa ruotiessaan stand up-koomikko Louis C.K. osuu mielestäni (vaikkakin kärjistäen) asian ytimeen: “Everything’s amazing right now and nobody’s happy” (Louis C.K., 2009).

Jouni Kiiskisen mukaan taideteoksella on tiedon lähteenä kuitenkin sekä hyvät, että huonot puolensa. Taideteoksen toimiessa representaationa taiteilijan ajatuksille, se voi toimia kiinnekohtana dialogille ja ajatustenvaihdolle, materiaalisena

objektina sillä on myös kestävämpi luonne muistin-varaisiin havaintoihin verraten. Ongelmiksi Kiiskinen määrittää taiteen “presentoivan luonteen ylikorostumisen”, sen että taiteen vastaanottaja on vaarassa ajautua ajattelemaan teoksen esittämiä ajatuksia yleispätevänä totuutena, ei vain taiteen totuutena (Kiiskinen, 114). Tuon toki teoksesani esiin omia ajatuksiani ja arvomaailmaani, mutta pyrin siihen, että en alleviivaisi liikaa asioita ja sanoisi asioita totuuksina. Tämän sijaan pyrin pitämään teoksen huomiot vain huomioina maailmasta, ei tehtävälistana asioista ja siitä miten asioiden pitäisi olla. Kyse ei välttämättä ole tiedon - vaan ajatusten välittämisestä. En ole teokseni kautta käskemässä ketään muuttumaan, haluan vain ymmärtää maailmaa ja samalla saada muutkin ymmärtämään mitä ja miksi ajattelen. Minna Haverin mukaan taide luottaa subjektiivisuuteen, sattumaan ja intuitioon siinä missä tiede pyrkii olemaan objektiivista, toistettavaa ja todistettavaa (Haveri, 24). Teoksessa välittyy tietenkin oma subjektiivinen

Kuva 9. Punainen tikka.

näkemykseni todellisuudesta ja pyrinkin tuomaan sen esiin - tämä on vain yksi tapa tarkastella maailmaa.

Teoksen osallistavuutta on mahdollista muuttaa tarvittaessa ja teemoja käsitellä eri tavoin:

Teos voi toimia osallistavana teoksena, johon näyttelyvieras voi heittää käytössään olevan yhden tikan. Tikan heitettyään vieras kävelee tikkataulun luokse (aivan kuten normaalistikin tikkaa heittäessä) ja tarkistaa, mille kehälle tikka on osunut. Tämän jälkeen näyttelyvieras tarkistaa tikkataulun vieressä olevasta listasta osumaansa vastaavan ongelman. Koska teoksessa käsitellään terävää esinettä, tikkaa, ja valvomattomana sen käsittely voi aiheuttaa vaaratilanteita, on teoksella oltava oma valvoja. Läsnaollessaan valvoja voisi myös toimia osana teosta ja toimia “ongelmavastaavana”, henkilönä, joka merkitsee ylös kunkin näyttelyvieraan saaman ongelman.

Toisaalta teos voi toimia myös täysin staattisena esineenä. Esimerkiksi näyttelyn avajaisissa joku kollektiivimme jäsenistä voisi käydä heittämässä yhden tikan tauluun ja jättäisi hakematta sitä pois. Näin teoksesta tulisi valmis. Tässä tapauksessa näyttelyvieras näkee suuren taulun, josta löytyy yksi tikka, käy katsomassa mille kaarelle se on osunut ja tarkistaa teoksen vieressä olevasta listasta minkä ongelman heittäjä on saanut.

Jälkimmäinen versio tavasta käsitellä teoksen teemoja olisi luonteeltaan popliteen henkinen ollessaan “pysähtynyt” kuva tikanheittotapahtumasta. Itse löydän tästä asetelmasta yhteneväisyyksiä esimerkiksi Claes Oldenburgin ja Tom Wesselmannin töihin.

Yhden tikan (kuva 9) tarkoituksena on korostaa ongelmien sattumanvaraisuutta; näyttelyvieraalle konkretisoituu koko elämän ainutkertaisuus, se miten onnekkaassa asemassa olemme. Kuinka etuoikeutettuja olemme kun voimme keskittyä ns.

”marginaalisempiin” ja henkisiin ongelmiin joka-päiväisen selviämisen pohdinnan sijaan. Myöskään tikanheiton ammattilainen, jonka heitto löytää tiensä napakymppiin, taulun keskelle, ei ole vapaa ongelmista, vaan taulun keskiöstäkin löytyy oma ongelmansa. Näin havainnollistuu se, että olimme kuinka hyväosaisia tahansa, olimme kuinka rikkaita taikka hyvinvoivia, on meillä aina jokin ongelma. Yhden tikan heittäminen kuvastaa sitä tilannetta, mikä meillä on käytössämme, yksi elämä ja sitä määrittää sattuma hyvin paljon. Siihen vaikuttaa muun muassa mihin maahan tai minkälaiseen perheeseen synnymme, minkälaisia ystäviä saamme, minkälaisen koulutuksen hankimme, pysymmekö terveinä ja niin edelleen.

Samalla tutun esineen suurennettu koko huvittaa ja aiheuttaa ihmetystä, se herättää kysymään mistä oikein on kysymys. Samaan tapaan kuin Jasper Johns aikoinaan otti käsittelyynsä Yhdysvaltain ikonisen lipun, on tikkataulussa aistittavissa

samankaltaisia piirteitä – joskin pienemmässä mittakaavassa. Tikkataulun muodostaman lähes kollektiivisen muistikuvan iloisesta kesästä yhdistäminen arkisiin ongelmiin, jotka saattavat olla haastavia ja raadollisia, saa aikaa mielenkiintoisen vastakkainasettelun ja ristiriidan. Mitä kaikkea on pitänytään tehdä ennen saavuttamaamme lomahetkeä mökillä, mitä saatamme pitää itsestäänselvyytenä. Mikä on mökkikesän todellinen hinta?

Pienet, normaalikokoiset tikkataulut ovat tarkoitettu myytäviksi objekteiksi. Ne ovat paketoitu siistiin laatikkoon, joka sisältää signeeratun ja numeroituneen tikkataulun lisäksi tikanheittoon tarvittavat tikat ja saatekirjeen. Kyseessä on Oldenburgilainen lähestymistapa teosten tuottamiseen. Claes Oldenburg on jo 60-luvulta lähtien toteuttanut Multiples – nimen alla pieniä esinesarjoja suuremmista töistään tai ajatuksistaan. Tätä toimintaa hän on kutsunut kuvanveistäjän keinoksi tehdä vedoksia.

6.6 Kriisit

Mitä ongelmia (taikka kriisejä) ihmisillä sitten on? Tämä kysymyksenasettelu on tavallaan väärä, pitäisi kysyä mitä asioita ihmiset kokevat ongelmallisiksi. Kuten todettua, toisen ongelma ei ole toiselle ongelma lainkaan. Tottumus, kulttuuri ja mieltymykset määrittävät suuresti ihmisten kohtaamia ongelmia arjessa. Esimerkiksi ruokaa koskevat ongelmat ovat hyvin monimuotoisia: Toisella ei riitä siihen rahaa, toisella taas lähikauppa ei tarjoa luomua. Ongelmat ovat ajateltu pareina eri aihealueiden mukaan, kuten ruoan, työn, terveys ja niin edelleen.

Ongelmat ovat muodostettu eri lähteistä. Niitä on löytynyt muun muassa eri uutislähteistä ja artikkeleista, mutta myös omien kokemusten ja havaintojen kautta. Ongelmat eivät myöskään poissulje toisiaan, eikä niiden pyrkimyksenä ole sanoa niiden olevan kokijan ainoita ongelmia. Niiden pyrkimyksenä on havainnollistaa ongelmien kirjoa, ja saada näyttelyssä kävijä pohtimaan omaa suhdet-

taan arkipäivän haasteisiin. Ongelmat ei ole täysin yksiselitteisiä, sillä maailma ei ole mustavalkoinen eikä aina voi tehdä eroa hyvän ja huonon vaihtoehdon välille.

Ongelmien nimeäminen “kriiseiksi” vie teosta humoristiseen, ehkä hieman mustan huumorin suuntaan. Ihmisillä on monenlaisia kriisejä, on vaatekriisiä, mutta on myös kriisejä, jotka vaikuttavat ihmiseen hyvin voimakkaasti ja aiheuttavat todellisia vaikeuksia, ihminen voi sairastua vakavasti, tulla irtisanotuksi työstään ja niin edelleen.

Lista kriiseistä löytyy tämän opinnäytteen liitteenä (liite 1).

6.7 Vedokset

Näyttelyn yhteydessä lanseerattavat, Claes Oldenburgin Mutiples –teoksista (kuva 10) inspiraationsa saaneet esineet toimivat näyttelyssä osana eräänlaista kokonaistaideteosta. Oldenburgille Multiples -teokset tarjoavat mahdollisuuden erilaisille kokeiluille ja ideoiden jatkokehittelylle (May, Ferleger Brades, 5). Myynnissä olevat esineet ovat yhtä aikaa tuotteita ja taideteoksia. Näyttelytilan välittömässä läheisyydessä toimiva Design Forum Shop toimii “vedosten” myyntipaikkana, näin näyttelyimme levittyy tavallaan myös kaupan puolelle. “Vedokset” toimivat siten kaupan asiakkaille kutsuna näyttelyyn tai näyttelyvieraille mahdollisuutena saada osansa näyttelyn esittämästä ajatusmaailmasta ostamalla “vedoksen” kotiinsa. Myyntiin on valmistettu erä erikoisvärein tehtyjä ja signeerattuja tikkatauluja. Näin tikkataulu eroaa normaalista tikkataulusta ja muistuttaa omistajaansa tulevaisuudessakin näyttelystä ja sen teemasta. Tikkataulujen mukana tulevat viisi tikkaa mahdollistavat tikkataulun normaalin käytön.

Aivan kuten Multiples -teokset, toimivat Täysosuma! -teoksesta tehdyt “vedokset” “tuliaisina”. Oldenburgin teokset symboloivat monesti jotain tiettyä aikakautta, paikkaa tai kulttuuria (May, 8). Näin on myös “vedosten” laita. Ne eivät ole vain tikkatauluja, ne ovat näyttelyn yhteydessä myytäviä tikkatauluja, joilla on yhteys näyttelyn teokseen ja sen myötä ne sisältävät, ei vain ulkoisia ominaisuuksia, jotka kutsuvat pelaamaan, vaan myös sisäisiä merkityksiä. Nämä merkitykset määräytyvät tietenkin näyttelyvieraan oman tulkinnan perusteella.

“Minua kiinnostaa taide joka syntyy tietämättä olevansa taidetta, taide joka saa mahdollisuuden aloittaa nollasta.” Tämä Oldenburgin vuonna 1961 antama lausunto (Oldenburg 1961, cit May, 7) antaa mielenkiintoisen pohjan teosten tulkinnalle. Itse tulkitsen lausunnon manifestina arkisten esineiden puolesta. Teokset, joita ei alunperin edes miellä taiteeksi, ovat vapaita taiteena olemisen painolastista, niiltä ei odoteta tiettyä muotoa tai tekniikkaa

“Minua kiinnostaa taide joka syntyy tietämättä olevansa taidetta, taide joka saa mahdollisuuden aloittaa nollasta.”

-Claes Oldenburg

tai tiettyä sisältöä. Näin ne saavat tavallaan aloittaa “nollasta”. Taiteen asemaan korotettu arkinen esine saa myös pohtimaan samankaltaisten esineiden merkitystä arjessamme. Jokaisessa esineessä on potentiaalia olla muutakin kuin “vain” jokin esine. Tässä tapauksessa tikkataulu on lähtökohtaisesti vain peliväline, mutta näyttelyn yhteydessä sille muodostuu täysin toisenlainen rooli. “Vedosten” sijoittaminen kauppaan toimii viittauksena Oldenburgin vuonna 1961 perustamaan tilapäiseen kaup-

paan (“The Store”), jossa hän myi veistoksiaan, jotka muistuttivat arkisia asioita kuten ruokaa, vaatteita ja muita kulutustavaroita. Kauppa toimi installaationa, mutta vieraat saattoivat myös ostaa “tuotteita” eli osia installaatiosta vieraillessaan kaupassa. Tämän installaation teokset toimivat Multiples -teosten tavoin, niiden viittaukset massatuotantoon ja kulutustavaroiden jokapäiväisyyteen ja saatavuuteen ovat samoja mitä Multiples -teoksetkin käsittelevät (May, 7).

Kuva 10. Claes Oldenburgin Multiple-teos *The Soap at Baton Rouge* (1990).

6.8 Tikkataulu muiden taiteilijoiden teoksissa

Tikkataulu taideteoksen aiheena ei ole tietenkään täysin tuntematon, vaan erilaiset maalitaulut ja tikanheittovälineet ovat olleet osa taidekenttää jo pitkään. Jo pop-taiteen esitaistaistelijat Peter Blake (teos *The First Real Target?*, 1961) ja Jasper Johns (*Target with Four Faces*, 1955) käyttivät pyöreää maalitaulua maalaustensa aiheena. Kyseessä ei ole nimenomaisesti tikkataulu, mutta muotokieli ja teosten herättämä symboliikka on sama. Kyseiset teokset eivät myöskään lähde leikittelemään itse maalauksen muodolla, vaan pyöreä taulu on esitetty perinteisen neliskanttisen maalauspohjan sisällä.

Vaikka tikkataulu on kutkuttava aihe ja pohja teoksille, on tikkataulun käsittely taiteessa suhteel-

lisen vähäistä. Googlen kuvahaku tuottaa kyllä lukemattomia erilaisia “taidetikkatauluja” joissa perinteiset renkaat on korvattu jollakin kuvalla. Nämä tikkataulut eivät kuitenkaan mitä luultavimmin yritäkään kommentoida tikkataulua “tauluna” ja miten ne voisivatkaan, eihän englannin kielen tikkataulua vastaava sana “dartboard” varsinaisesti viittaa tauluun ja siten taiteeseen mitenkään. Mutta kuitenkin, tikkataulu on pohja kuville ja kuvituksille siinä missä kahvikuppikin.

Joitakin tikkataulua ja tikan heittämistä käsitteleviä teoksia tuli kuitenkin tutkimuksissani vastaan. Norjalainen taitelija Jacob Dahlgren päällystää installaatiossan “*I, The World, Things, Life*” (2010)

näyttelytilan seinän musta-keltaisilla tikkatauluilla (kuva 11). Näyttelyvieraat saavat heittää tauluihin punaisia ja vihreitä tikkoja. Näin näyttelyvieraat toimivat itse asiassa taiteilijan roolissa itse taiteilijan vain tarjotessa “kankaan” jolle “maalata”.

Myös Suomessa on käytetty tikkataulua materiaalina taiteelle. Teoksessaan “Päätöksentekotaulu” (2009) Kirsi Pitkänen asettaa näyttelyvieraan päätöksentekijän asemaan heittämällä tikkaa. Teos käsittelee samaa sattumanvaraisuuden teemaa kuin Kriisien kuukausi -teos, nyt sattuman kohteena ovat vain päätökset. Pekka Jylhän teos “My Way” (2012) ottaa aseekseen pop-taiteesta tutun suurennosten tematiikan: liikenneympyrässä patsaina seisovat suuret tikat jotka ovat kuin tikkatauluun heitetyt. Tikkojen värikkyys ja muotoilullinen mielenkiintoisuus tulee näin hienosti esille.

Kuva 11. Jacob Dahlgren: *I, The World, Things, Life* (2010).

Kuva 12. Täysosuma! -teoksen tikkataulun aihio.

6.9 Valmistaminen

Monen suomalaisen mökillä roikkuva perinteinen mökkitikkataulu on hyvin todennäköisesti valmistettu Pakkaus Piipon toimesta. Pakkaus Piipon tuotannosta vastaava Asko Koponen kertoi ystävällisesti muutamia teknisiä yksityiskohtia tikkataulun valmistamisesta. Perinteiset, noin 360 millimetriä halkaisijaltaan olevat, tikkataulut valmistetaan paperirullasta leikkaamalla pienellä pituusleikkurilla, jonka jälkeen leikatut aihiot kiristetään erillisellä laitteella. Samalla poistuu leikkauksessa syntynyt keskireikä tauluaihiosta. Tämän jälkeen tikkataulu saa silkkipainotekniikalla värikkäät kehänsä. Tikkataulujen pohjavärinä toimii vihreä, lateksipohjainen maali, jonka päälle painetaan valkoisella silkkipainovärillä valkoiset yksityiskohdat (kuva 13). Lopuksi tikkataulu reuna viimeistellään metallisella tukivanteella.

Teoksen tikkataulu toteutetaan samalla tekniikalla kuin normaalit tikkataulut. Alkuperäisenä ajatuksena oli tilata suuri tikkataulu valmiina suoraan

Pakkaus Piipolta, jotta teoksen tikkataulu pysyisi mahdollisimman uskollisena perinteille. Pakkaus Piipolla ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta toteuttaa suurennetun taulun numeroituja renkaita ja niin päätinkin tilata heiltä pelkän tikkatauluaihion (kuva 12) ja toteuttaa renkaiden vedostamisen itse.

Täysosuma! -teoksen tikkataulun aihio on leikattu halkaisijaltaan 1,2 metrin levyisestä kartonkirullasta. Sen paksuus on 70 millimetriä.

Suomen tikkaurheiluliitto Ry:n (STURL) säännöissä määritellään tikkataulu seuraavasti:

“Tikkataulu on pyöreä rengastaulu, jonka mallin STURL:n hallitus vahvistaa. Taulun keskellä on ympyrä jonka pistearvo on 10. Tämän ympärillä on numeroidut renkaat 9 - 1 sekä numeroimaton reunus. Tikkataulun halkaisija on 341 mm mitattuna ykkösen (1) ulkokehästä. Kympin halkaisija on 35 mm ja renkaiden leveys 17 mm. Tikkataulussa parittomien numeroiden renkaat ovat vaaleita ja

Kuva 13. Tikkataulun silkkipainettu pinta.

kymppi sekä muut renkaat riittävän selvästi tummempia.”

Näiden tietojen avulla pystyin laskemaan suureen tikkatauluun mahtuvien renkaiden määrän. Koska suuren tikkataulun halkaisija on millimetrei-ssä 1200, voimme päätellä sen säteen olevan 600 millimetriä. Kun miinustamme siitä keskipisteen säteen ($35 \text{ mm} / 2 = 17,5 \sim 18 \text{ mm}$) saamme laskettua tilan renkaille ($600 \text{ mm} - 18 \text{ mm} = 582 \text{ mm}$ ja $582 \text{ mm} / 17 \text{ mm} = 34,24$). Näin ollen suureen tikkatauluun mahtuu 34 maksimissaan rengasta + keskipiste. Koska teoksen renkaiden oli tarkoitus symboloida yhtä kuukautta ja sen päiviä, oli kaarien määrä selkeästi pienempi (30) kuin annetuilla mitoilla tikkatauluun mahtuvien renkaiden määrä (34). Tästä syystä päätin kasvattaa renkaiden leveyttä 17 millimetristä 19,5 millimetriin. Myös keskipisteen säde

kasvoi näin 18 millimetristä 19,5 millimetriin.

Näillä arvoilla saamme seuraavan laskutoimituksen $19,5 \text{ mm}$ (kehien leveys) \times 30 (kehien määrä) = 585 mm. Kun taulun säteestä (600 mm) miinustetaan 30 kehän viemä tila (585 mm) saamme uloimman numeroimattoman reunuksen leveydeksi 15 millimetriä.

Kuva 14. Havainnekuva Täysosuma! -teoksesta näyttelytilassa.

Kuva 15. Työskentelyä keramiikkastudiolla.

7

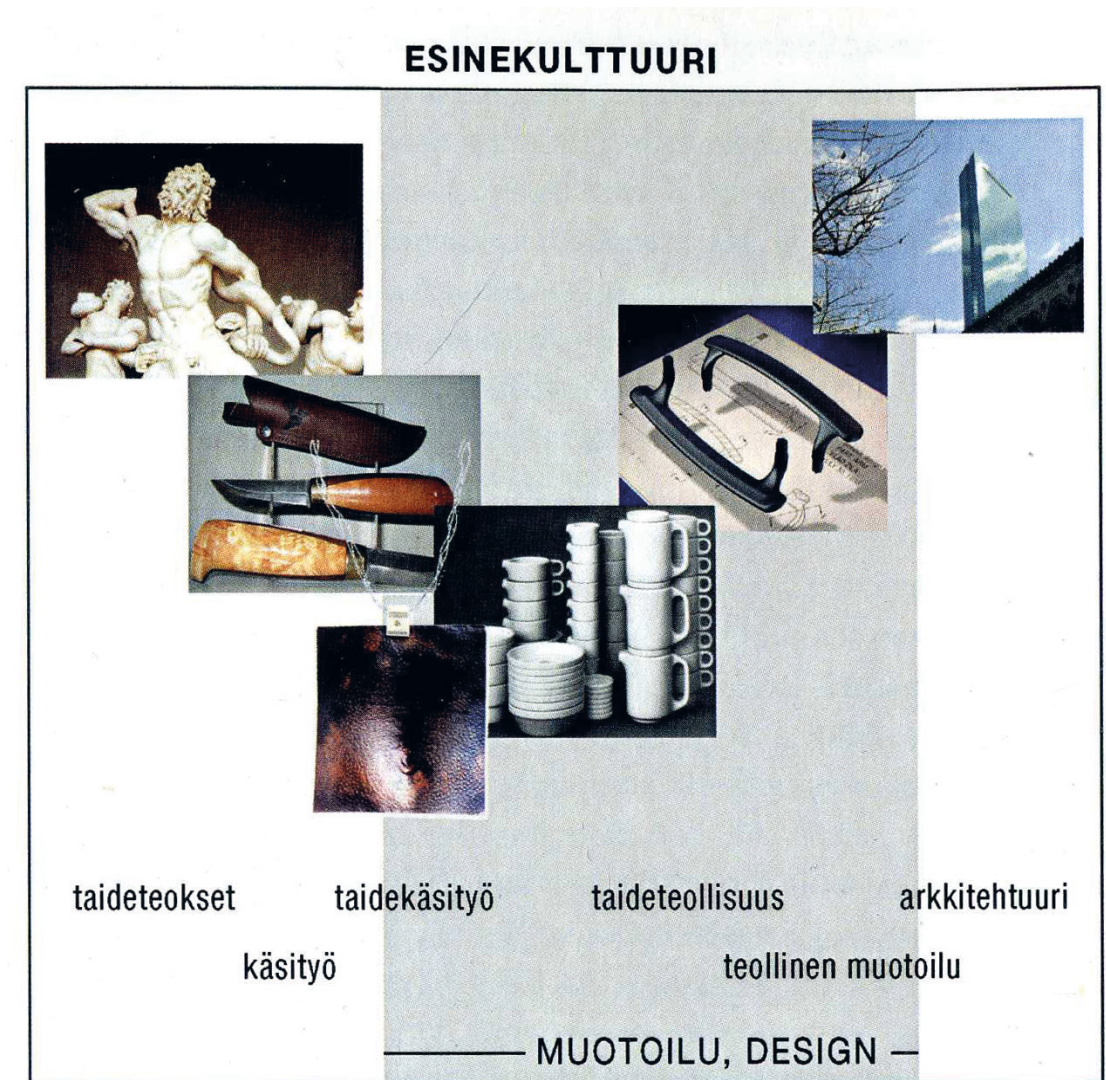
Tekijän rooli

Lopuksi vielä yksi kysymys: Mikä on minun roolini uuden luojana kulutusyhteiskunnassa?

7.1 Uuden luojana kulutusyhteiskunnassa

Olen mukana muotoilijana mutoilutoimisto &Bro-
sissa. Suunnittelemme, valmistamme ja myymme
tuotteita, olemme siis tiiviisti kiinni siinä kapitalis-
tisessa järjestelmässä, joka on minunkin osaltani
saanut kovaa kritiikkiä. Samalla toimin käsi-
työläisenä omalla keramiikkastudiollani (kuva 15).
Vaikka kaikki toiminta lähtee intohimosta, halusta
tehdä asioista, halusta luoda uutta, on niillä kuiten-
kin yhteinen päämäärää, toimeentulo. Monella
luovan alan toimijalla on varmasti sama toive, tulla
toimeen omalla työllään, sillä työllä jota kohtaan
kokee intohimoa. Onko oman toimeentulon toivo-
minen yhtä kuin kapitalistiselle järjestelmälle an-
tautumista? Olenko automaattisesti uuden luojana
“kapitalistisen järjestelmän kätyri”? Kysymys ei ole
aivan näin yksiselitteinen, eikä sitä ole vastauskaan.

Petteri Ikonen esittelee artikkelissaan “Muotoilun
historiaa ja tunnuspiirteitä” mielenkiintoisen
kuvaajan esinekulttuurista (Ikonen, 62, kuva 16).
Kuvaajassa nähdään selkeä jaottelu esineistä ja asi-

Kuva 16. Muotoilun piiriin kuuluvat asiat.

oista jotka kuuluvat tai eivät kuulu muotoilun alle. Kuvaajassa käsityö, taideteokset ja arkkitehtuuri ovat selkeästi erillään muotoilun piiristä, joka taas sisältää taidekäsityön, taideteollisuuden ja teollisen muotoilun. Inkeri Sava kuvaa kaupallisen taiteen, joka sisältää viihdeteollisuuden ja suuren osan muotoilun tuotteista, päämäärinä oman hyödyn ja voiton maksimoinnin. Kaupallisen taiteen vastakohtana toimii Savan kirjoituksessa taide itsessään, jonka päämääränä on olla “kohtaamisen tila, jossa kokemusten jakaminen toisten kanssa tuottaa uusia merkityksiä ja tulkintoja” (Sava 154-155). Nämä tulkinnat saivat pohtimaan itseäni toimijana luovalla alalla. Ovatko nämä kaksi alaa, käsityö ja taideteollisuus ajatusmaailmallisesti todella noin kaukana toisistaan? Itse koen toteuttavani molemmissa yhtä ja samaa päämäärää.

Kyse ei loppujen lopuksi olekaan välttämättä minusta esineiden valmistajana. Maailma on toki täynnä tavaraa, monen mielestä monet vieläpä

täysin turhaa sellaista, mutta lopulta ihminen kuitenkin tarvitsee joitakin tavaroita. On hyvä olla vaatteita ja työkaluja ja oman identiteetin muodostamisen kannalta jotkin esineet saattavat olla erityisen tärkeitä. Nykyisen kulutuskulttuurin yksi suurimmista ongelmista lienee sen näkökulmassa esineisiin. “Myöhäismodernisuuden periaate on muoti, ja se taas on uuden ikuista paluuta. -- Maailmassa, joka on omaksunut muodin periaatteekseen, on tarjolla enemmän virikkeitä mutta myös enemmän ikävystymistä, enemmän vapautumista ja vastaavasti orjuutta, enemmän yksilöllisyyttä ja enemmän abstraktia persoonattomuutta. -- Muotiesine ei tarkkaan ottaen tarvitse mitään muuta kvaliteettia (eli ominaisuutta) kuin sen, että se on uusi -- Aiemassa yhteiskunnassa esineet perustuivat jatkuvuuteen ja pysyvyyteen, mikä on vastakohta muodin periaatteiden kanssa. Muodin periaatteena on luoda entistä suurempaa nopeutta, tehdä esineestä ylimääräinen mahdollisimman pian, jotta sen tilalle voisi ostaa uuden” (Svendsen, 51).

Esineitä tai tavaroita saatetaan ostaa viihdykkeeksi ilman, että esineille annettaisiin suurempia merkityksiä kuin olla tilapäinen huvitus. Kasvottomat kaupat, jossa myyjät eivät tiedä tuotteiden alkuperästä tai valmistuksesta juuri mitään, esittelevät tavarat tarinattomina, vailla historiaa olevina objekteina. Inkeri Savan mukaan “Kapitalistinen yhteiskunta näyttäisi avaavan vapaudelle valtavan, suorastaan ratkaisevan sosiaalisen elämän sfäärin: hedonistisen nautinnon lähteen, tavaroiden tuotannon ja jakelun, jonka päämääränä on inhimillisten tarpeiden ja halujen tyydytys. Yksityinen pääomatalous tarjoaa käytännölliset olosuhteet vapaalle valinnalle. Valinnan, hankkimisen, kuluttamisen ja pois heittämisen vapaudesta tulee lähes huumeen kaltainen välttämättömyys” (Sava 155-156). Tämä on johtanut siihen, että esineitä, joita ei ole tarkoitettu kertakäyttöisiksi, kohdellaan kertakäyttöisinä. Kun kaikki on ostettavissa ja korvattavissa, muuttuvat tavarat ja asiat merkityksettömiksi. Ja kun mikään ei merkitse mitään,

Kuva 17. Completed -valaisin ja sen pakkaus.

on meillä valittavana joko täysi sattumanvaraisuus tai täydellinen toimintakyvyttömyys. Kun kaikki tasapäistyy, on meidän entistä tärkeämpi luoda uusia eroavaisuuksia asioiden välille (Svendsen, 52). Ääriesimerkkinä tästä käyköön Bret Easton Ellisin romaani *American Psycho*, jossa kollegoiden kesken käyty käyntikorttien erilaisten fonttien ja painokuviointien vertailu nousee elämän ja kuoleman kysymykseksi ja saa päähenkilön mielenrauhan järkkymään. Erotamme olutlaadun toisesta, vaatemerkin toisesta, automerkin toisesta ja niin edelleen. “Me haemme eroavaisuuksia epätoivoisesti. Useimmat tietyn tyyppiset tuotteet (vaatteet, autot, jne.) ovat lähes täysin samanlaisia, ja siksi niistä puuttuu kvaliteetti, siis oma ominaisuus. Sitä tärkeämpää onkin luoda eroavaisuuksia, joiden avulla erottaa tuotteet toisistaan. Ero itse on tärkeä, ei sen sisältö, sillä laatimalla tällaisia eroavaisuuksia me voimme tukeutua siihen uskoon, että maailmaan edelleenkin mahtuu kvaliteetteja” (Svendsen, 52). Mainokset ovat tehokkaita välineitä eroavai-

suuksia luomisessa, sillä mainosten perusolemuksen kuuluu luoda eroavaisuuksia sinne, missä niitä ei ole (Svendsen, 52). Meistä tulee uusien esineiden ja asioiden suurkuluttajia etsiessämme jonkinlaista omaa ominaisuutta ja siten merkitystä sieltä, missä sitä ei ole.

Onko &Brosin tuotteilla sitten minkäänlaista “kvaliteettia”, ominaisuutta, joka erottaisi tuotteemme muista vastaavista ja antaisi niille merkityksen? &Brosin tavoitteena on tarjota tekijöilleen työ. Pelkistettynä tämän voi ajatella olevan juuri “oman hyödyn ja voiton maksimointia”. Meille oman toimeentulon rinnalla on kuitenkin muitakin yhtä arvokkaita päämääriä. Antti-Jussi Silvennoinen on tuonut opinnäytteessään *Completed - idea on vain prosentti kokonaisuudesta* (Silvennoinen, 2013) hyvin esiin muotoiluyrityksemme arvomaailmaa ja miten se näkyy tuotesuunnittelussamme. Pyrimme kotimaisten toimijoiden avulla valmistamaan ekologisesti ja eettisesti kestäviä pien-

sarjatuotteita. Pyrimme pitämään tuotteidemme hinnat tasolla joka antaisi mahdollisimman monille suomalaisesta muotoilusta ja Suomessa tehdyistä tuotteista kiinnostuneille mahdollisuuden hankkia niitä. Silvennoisen opinnäytteessään esittelemä tuote, Compleated -valaisin (kuva 17), on hyvä esimerkki päämääristämme. Pyrimme toimimaan pitkäjänteisesti samojen alihankkijoiden kanssa ja näin muodostamaan verkoston, joka ei perustu pelkästään kaupallisille arvoille. Compleated-valaisimen valmistanut laserleikkausalan pienyri-
tys on toiminut alihankkijanamme jo useamman vuoden ajan ja meille on syntynyt kiinteä suhde yrityksen toimijoihin. Compleatedin kaltainen valaisin olisi todennäköisesti edullisempi valmistaa jossain muualla kuin Suomessa, mutta olemme tehneet tietoisin valinnan tuotannon säilyttämisestä Suomessa. Päätöksen takana on halu tukea suomalaista yritystoimintaa, mutta ennen kaikkea halu tukea tuntemaamme pienyritystä (jollainen mekin olemme, tiedämme ettei pienyrittäjän arki ole aina

helppoa) ja toimijaa jonka tunnemme henkilökohtaisesti. Haluamme pistää (siitä vähästä mitä meillä on) hyvän kiertämään. Pyrimme eettiseen ja solidaariseen toimintaan. “Kulttuurin tuotteita voidaan kuitenkin luoda myös nimenomaan vaihtoehtona aineelliselle kuluttamiselle, todellisina “itseisarvoisen olemisen” ja yhdessä olemisen kulttuuripalveluina. Ne eivät tällöin ensisijaisesti ole kulutettavissa olevaa ja kyllästymisessä pois heitettävää roinaa. Yksittäinen esine voi olla täynnä mieleenpainuvaa merkitystä ja kulttuuritapahtuma ikimuistoinen tarina, sosiaalisen yhteyden tila” (Sava, 158). Inkeri Savan kirjoituksesta ei käy selville millaisia nämä esineet voisivat olla, mutta uskon periaatteidemme olevan askel oikeaan suuntaan. Toivomme, että tuotteisiimme pistämämme panostus ja ajatus välittyvät myös asiakkaalle, joka näin löytää tuotteistamme muitakin puolia kuin vain kuluttamisen kohteen.

8

Lopuksi

Sairastumiseni on vaikuttanut minuun monella tavalla ja tavoilla, joista en ole vielä edes tietoinen. Opinnäytteen kirjoittamisen aikana olen huomannut vaikutuksen olevan suurempi kuin aluksi edes kuvittelin. Kirjoitusprosessi on auttanut minua jäsentämään monia sairastumisen herättämiä ajatuksia ja tunteita. Olen oppinut tuntemaan ihmisen, joka nykyään olen, en vielä täydellisesti, mutta paremmin.

Miten käsitellä henkilökohtaista aihetta olematta liian henkilökohtainen? Tätä kysymystä pohdin monesti opinnäytettä kirjoittaessani. Koska en tiennyt kysymykseen vastausta, täytyi minun kokeilla kepillä jäätä. Uskon siihen, että se mikä lopulta merkitsee, on rehellisyys itselleen. Asioita voi piilotella, niitä voi vähätellä, mutta niitä ei voi poistaa.

Kun yksi asia valmistuu, voi toisen työstäminen alkaa. Tätä opinnäytteen valmistuminen merkitsee monessa suhteessa. Yksi jakso elämässä päättyy ja toinen alkaa. Aika opiskelijana loppuu ja ura

“Taide voi edelleen olla vallankumouksen väline.”
-Harri Mäcklin

ammattilaisena käynnistyy. Täysosuma! -teoksen valmistuttua aloitan työskentelyn Everyday -näytelyn toisten teosten parissa.

“Merkitysten tuottamisella ihminen määrittelee käsitystään maailmasta ja omaa paikkaansa siinä” (Lähdesmäki, 32). Näyttelyymme liittyvä työskentely tuntuu minusta todella merkitykselliseltä toiminnalta. Se kumpuaa halusta vaikuttaa, halusta edistää vastuullista toimintaa. Se kumpuaa tietenkin myös halusta luoda uutta. Näiden halujen toteuttaminen ei ole kuitenkaan aina helppoa, eikä vastoinikäymisiltä voi aina välttyä. Siitä huolimatta, tai ehkä juuri siksi, on ensiarvoisen tärkeää luottaa omaan näkemykseensä. “Tietyissä vaiheissa syvän voimattomuuden tunne valtaa meidät ja me kysymme: ‘Mitä tämä hyödyttää?’ tai ‘Mitä yksi ihminen sitten voi yksinään tehdä?’ Jos suhtautumisemme on tällaista, olemme hukassa. Juuri siirtämällä ongelmat jokapäiväiseltä tasolta traagiselle tasolle ja korvaamalla henkilökohtaiset

näkemyksemme kosmisilla näyillä me onnistumme järkeilyssämme ravistelemaan harteiltamme henkilökohtaisen vastuun” (Papanek, 256-257). Ja jos ei ole vastuuta, ei ole merkitystäkään.

Juuri kirjoitustyön ollessa loppusuoralla avautui Helsingissä galleria Forum Boxissa egyptiläistä ja palestiinalaista poliittista taidetta esittelevä näyttely *Back to (the) Square One*. Helsingin Sanomien näyttelykriitikko Harri Mäcklin toteaa aivan näyttelyarvionsa lopussa taiteen tehtäväksi ihmisten ravistelun ja että “(näyttelyn jälkeen) keväturigoissa kylpevän Helsingin rauhalliset kadut eivät yhtäkkiä tunnukaan itsestäänselviltä.” Taide oli tehnyt tehtävänsä ja saanut näkemään asiat toisesta näkökulmasta. “Taide voi edelleen olla vallankumouksen väline”, Toteaa Mäcklin jo arvionsa otsikossa. Taide voi toimia osana poliittista, mutta myös osana ihmisen sisäistä vallankumousta.

Tämä mielessäni voin jatkaa entistä päättäväisemmin valitsemallani tiellä uuden luojana.

9

Lähdeluettelo

-**Anttila, Lauri** (1982). *Ajatus ja havainto*, Valtion painatuskeskus, Helsinki.

-**Apunen, Matti** (2012). *Kyllä minä olen heikompien puolella*, Helsingin Sanomat, 10.4.2012.

-**Bardy, Marjatta** (1998) Johdanto. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim) (1998). *Taide tiedon lähteenä*, Atena Kustannus Oy, Vaasa.

-**Billgren, Ernst** (2010). *Mitä on taide*, Teos, Latvia.

-**Compton, Micahel** (1970). *Movements in Modern Art - Pop Art*, The Hamlyn Publishing Group Limited, Hong Kong.

-**Hautamäki, Irmeli** (1997). *Marcel Duchamp - identiteetti ja teos tuotteina*, Tammer-Paino Oy, Tampere.

-**Haveri, Minna** (2012). Kosketuksia ja kohdistuksia - taiteessa ja sen rajoilla. Teoksessa Haveri, Minna & Jouni Kiiskinen (toim) (2012). *Ihan taiteessa*, Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.

-**Honnef, Klaus** (1991). *Andy Warhol - Taide kaupallisena ilmiönä*, Bededikt Taschen Verlag, Saksa.

-**Hyytiäinen, Pirjo, Virpi Talja & Pirjo Vuorinen** (2001). *Leluneuvos ja naulapojat*, Jyväskylän yliopiston museon julkaisuja 14, Jyväskylä.

-**Ikonen, Petteri** (2004). Muotoilun historiaa ja tunnuspiirteitä. Teoksessa Vira, Riitta, Petteri Ikonen (toim) (2004). *Esineet esiin!*, Taiteen keskustoimikunta, Vantaa.

-**Jokelin, Jantso** (2012). *Matkaopas tylsyyteen*, Turun ylioppiaslehti 3/2012, 11-13.

-**Karisto, Antti** (1998). Rajakäyntiä. Teoksessa Bardy, Marjatta (toim) (1998). *Taide tiedon lähteenä*, Atena Kustannus Oy, Vaasa.

-**Kiiskinen, Jouni** (2012). Taide tiedon kohtuna. Teoksessa Haveri, Minna & Jouni Kiiskinen (toim) (2012). *Ihan taiteessa*, Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.

-**Livingstone, Marco** (2000). *Pop Art - A Continuing History*, Thames & Hudson, Singapore.

- Lähdesmäki, Riitta** (2004). Rakkaat roinat. Teoksessa Vira, Riitta, Petteri Ikonen (toim) (2004). *Esineet esiin!*, Taiteen keskustoimikunta, Vantaa.
- May, Susan** (1996). Introduction. Teoksessa Oldenburg, Claes (1996). *The Multiples Store*, National Touring Exhibitions, The South Bank Centre.
- May, Susan & Susan Ferleger Brades** (1996). Foreword. Teoksessa Oldenburg, Claes (1996). *The Multiples Store*, National Touring Exhibitions, The South Bank Centre.
- Mäclin, Harri** (2014). *Taide voi edelleen olla vallankumouksen väline, näyttää Forum Boxin näyttely*. Helsingin sanomat 13.3.2014
- Naukkarinen, Ossi** (2005). Taiteistumisen muodot. Teoksessa Levanto, Yrjänä, Ossi Naukkarinen & Susann Vihma (toim) (2005). *Taiteistuminen*, Taideteollisen korkeakoulun julkaisu, Helsinki.
- Papanek, Victor** (1973). *Turhaa vai tarpeellista*, Yhteiskirjapaino Oy, Helsinki.
- Pennanen, Ulla** (toim) (1/2007). *Readymade*, Joensuun taidemuseon julkaisuja, Helsinki.
- Sava, Inkeri** (2007) *Katsomme - näemmekö?*, PS-kustannus, Juva.
- Svendsen, Lars** (2005). *Ikävystymisen filosofiaa*, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Jyväskylä.
- Venkula, Jaana** (2003). *Taiteen välttämättömyydestä*, Kirjapaja Oy, Jyväskylä.
- Vira, Riitta** (2004). Taidekasvatuksesta muotoilukasvatukseen. Teoksessa Vira, Riitta, Petteri Ikonen (toim) (2004). *Esineet esiin!*, Taiteen keskustoimikunta, Vantaa.

Sähköiset lähteet

- Baan, Iwan** (2013). *Ingenious Homes in unexpected places*. <http://www.ted.com/talks/iwan_baan_ingenious_homes_in_unexpected_places.html>. Haettu 19.3.2014.
- Hunt, Daniel, David Atkin & Archana Krishnan** (2012). *The Influence of Computer-Mediated Communication Apprehension on Motives for Facebook Use*, tutkimus on vapaasti ladattavissa osoitteesta <<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08838151.2012.678717#preview>>. Haettu 19.3.2014.
- Louis C.K.** (2009). *Haastattelu The Conan O'Brien Show'ssa*. <<http://www.criticalcommons.org/Members/fsustavros/clips/louis-ck-technology>>. Haettu 19.3.2014.
- Suomisanakirja.fi**. *Ongelma*. <<http://www.suomisanakirja.fi/ongelma>>. Haettu 19.3.2014.
- Svendsen, Lars** (2008). *A Philosophy of Boredom*. <http://www.youtube.com/watch?v=Wmi3B8H-_As>. Haettu 19.3.2014.

Painamattomat lähteet

- Silvennoinen, Antti-Jussi** (2013). Compleated - Idea on vai prosentti kokonaisuudesta. Opinnäytetyö, Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.
- Suomen tikkaurheiluliitto Ry:n säännöt**. Vapaasti ladattavissa osoitteesta <<http://www.tikkaurheilu.fi/>>.

Kuvaluettelo

- Kuva 1.** Paavo Lehtonen, 2013.
Kuva 2. Vilhelm Sjöström, 2011.
Kuva 3. Sean Weaver, 2013.
Kuva 4. Paavo Lehtonen, 2013.
Kuva 5. Pekka Kuivamäki, 2014.
Kuva 6. Benoit Pailley, 2011.
Kuva 7. Aivan Oy, 2013.
Kuva 8. Pekka Kuivamäki, 2014.
Kuva 9. Pekka Kuivamäki, 2014
Kuva 10. Carl Solway Gallery, 1996.
Kuva 11. Fundació Miro, 2010.
Kuva 12. Pekka Kuivamäki, 2014.
Kuva 13. Pekka Kuivamäki, 2014.
Kuva 14. Pekka Kuivamäki, 2014.
Kuva 15. Pekka Kuivamäki, 2010.
Kuva 16. Petteri Ikonen, 2004.
Kuva 17. Paavo Lehtonen, 2013.

Kuvituskuvat

- Kuva sivulla 10.** Perinneruokaa PRKL! -blogi. Lähde: <<http://perinneruokaaprkl.blogspot.fi/2013/09/alku-aina-hankalaa.html>>
Kuva sivulla 16. *Kesäinen tikanheittokilpailu ja juhannustanssit Myyrmäen päivätoimintakeskuksessa.* Lähde: <<http://paivatoimintakeskus.blogspot.fi/2013/06/kesainen-tikanheitto-kilpailu-myyrmaen.html>>, haettu 15.3.2014.
Kuva sivulla 24. Läsna hetkessä -blogi. Lähde: <<http://lasnahetkessa.blogspot.fi/2012/08/holiday.html>>
Kuva sivulla 55. Lähde: <http://atomikaztex.files.wordpress.com/2011/09/080415_beware_free_electronic_waste_collection_events_300dpi.jpg>
Kuva sivulla 59. Ilana -blogi. Lähde: <<http://blogi-ilana.blogspot.fi/2013/07/mokkeilya-lappeenrannassa.html>>

Viitteet tekstissä

¹ Elintoiminnoille välttämätöntä insuliinia ei erityy, sillä insuliinia tuottavat haiman saarekesolut ovat tuhoutuneet. Ehkäisykeinoja taudille ei tunneta. Lähde: <http://www.diabetes.fi/diabetestietoa/tyyppi_1>.

² Iltalehdessä 13.2.2013 otsikolla *Hätähuuto eduskunnasta: Vessaharja käteen!* julkaistu uutinen käsitteli kansanedustaja James Hirvisaaren kanssaedustajille lähettämää sähköpostiviestiä, jossa hän paheksui eduskunnassa vallitsevaa ves-sakulttuurua. Lähde: < http://www.iltalehti.fi/uutiset/2013021316670879_uu.shtml>.

10

Liitteet

Liite 1. Täysosuma! -teoksen lista kriiseistä.

